

International
Labour
Organization

Проект виконується
Міжнародною організацією праці

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

Проект фінансується
Європейським Союзом

Проект ЄС-МОП

“На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні”

Проект Закону

**«Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо
порядку державного нагляду (контролю) за дотриманням
законодавства про працю»**

**запропонований Міністерством розвитку економіки,
торгівлі та сільського господарства**

**Технічні рекомендації Проекту ЄС-МОП
щодо кращого наближення проекту закону
до міжнародних і європейських стандартів з питань праці
та успішних практик**

Квітень 2021 року

ЗМІСТ

СТИСЛИЙ ВИКЛАД.....	3
Довідкова інформація	3
Основні позитивні аспекти.....	4
Основні аспекти, які слід покращити	5
ДЕТАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРОЄКТУ ЄС-МОП.....	21
ЛІТЕРАТУРА	85

СТИСЛИЙ ВИКЛАД

Довідкова інформація

Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо порядку державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю» був розроблений Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства (Мінекономіки) і направлений соціальним партнерам для консультацій перед його передбаченим поданням до Кабінету Міністрів України (КМУ) для прийняття та подальшого подання до Верховної Ради України (ВРУ) на розгляд.

Згідно з пояснювальною запискою до законопроекту, його розроблено з метою підвищення ефективності здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю та імплементації положень Конвенції МОП 1947 року про інспекцію праці (№ 81)¹ і Конвенції МОП 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві (№ 129)².

Ці технічні рекомендації та поради до вищезазначеного законопроекту подаються у рамках заходу 2.1.1 (результату 2.1) Проекту ЄС-МОП «[На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні](#)».

Мета цих технічних рекомендацій та порад – сприяти кращому узгодженню цього законопроекту з основними застосовними міжнародними³ та європейськими⁴ трудовими нормами і передовою практикою, підтримавши таким чином Україну в виконанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС⁵, Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою⁶, та частини першої статті 9 Конституції України, згідно з якою «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України».

Вони ґрунтуються на технічних рекомендаціях, наданих Проектом ЄС-МОП у лютому 2021 року до попередньої редакції цього тексту, яким було запропоновано зміни до Глави XVIII «Державний нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю» Кодексу законів про працю України», додані як «Розділ IX «Прикінцеві положення» розробленого Мінекономіки проекту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»⁷.

¹ Ратифікованої Законом України від 8 вересня 2004 р. № 1985-IV.

² Ратифікованої Законом України від 8 вересня 2004 р. № 1986-IV.

³ Зокрема, з [Конвенцією 1947 р. про інспекцію праці \(№81\)](#), [Конвенцією 1969 р. про інспекцію праці в сільському господарстві \(№ 129\)](#) та ст. 9 [Конвенції 1981 р. про безпеку та здоров'я на роботі \(№ 155\)](#).

⁴ Перш за все зі ст. 4 [Директиви Ради 89/391/ЄЕС](#) від 12 червня 1989 р. про встановлення заходів із заохочення поліпшення охорони здоров'я та безпеки праці працівників.

⁵ Зокрема ст. 419 і 424, а також Додатку XL до Глави 21.

⁶ Перш за все ст. 13.5(1)(a) і 13.5(1)(b).

⁷ Третій пакет технічних рекомендацій Проекту ЄС-МОП до розробленого Мінекономіки проекту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» можна завантажити за посиланням https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/WCMS_774342/lang--uk/index.htm.

Крім того, у них ураховані Зауваження⁸ Комітету експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (КЕЗКР) щодо застосування Україною Конвенцій №№ 81 і 129, також власна оцінка даної ситуації Урядом України⁹, згідно з якою «*нормами Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» обмежуються повноваження інспекторів Держпраці, визначені конвенціями №№ 81 і 129, що призводить до стримування реалізації деяких принципів, визначених ними, та до зниження ефективності інспекційної діяльності щодо забезпечення застосування правових норм*».

Вони також ґрунтуються на низці матеріалів попереднього Проєкту ЄС-МОП «[Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці та подолання незадекларованої праці](#)», зокрема на результатах аналізу і рекомендаціях, наведених у публікації «[Нормативно-правова база України з інспекції праці](#)», «[Білій книзі «Директиви ЄС та реформування законодавства України з БГП і трудових відносин»](#) (частина III «Система інспекції праці»), «[Стислих нотатках з основних аспектів узгодженості між українським національним законодавством і вибраними директивами ЄС](#)» (п. 3 Глави I «Загальні зауваження») та «[Національному профілі з безпеки та гігієни праці. Україна – 2018](#)».

У рекомендаціях також ураховано матеріали онлайн-тренінгу з інспекції праці, проведеного в рамках «Літнього марафону онлайн-тренінгів із міжнародних і європейських стандартів з питань праці». У тренінгу, проведеному Проєктом ЄС-МОП 23 липня 2020 року, взяли участь близько 860 фахівців, що представляли уряд, парламент, профспілки, організації роботодавців, науково-дослідні установи та заклади освіти¹⁰.

Ці технічні рекомендації не слід розглядати як офіційні коментарі МОП або як заміник позицій наглядових органів МОП.

Крім того, експертно-технічні думки, виражені тут, не відображають офіційну думку Європейського Союзу, і відповідальність за них не може покладатися на Європейський Союз.

Основні позитивні аспекти

Розглядаючи положення цього законопроекту в світлі основних застосовних міжнародних і європейських стандартів із питань праці та прикладів передової практики, можна визначити деякі позитивні аспекти, зокрема:

⁸ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 в Україні; та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#), щодо висновків Комітету з застосування норм (КЗН) про застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною.

⁹ Див. розділ «Проблеми, що потребують розв'язання» *Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні*, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України (КМУ) від 12 грудня 2018 р. № 989-р.

¹⁰ Відеозаписи цього онлайн-тренінга і допоміжні матеріали до нього, зокрема відповідну довідкову записку і основні застосовні міжнародні та європейські стандарти у сфері праці, можна знайти за посиланням https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/WCMS_751590/lang-uk/index.htm.

1. Розробка проекту Закону з чітко висловленою метою підвищити ефективність імплементації Конвенцій МОП №№ 81 і 129.
2. Пробні кроки з виключення інспекції праці зі сфери дії деяких положень Закону № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
3. Розширення функцій системи інспекції праці поза межі традиційного нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю шляхом включення додаткових критично важливих завдань, як-от надання працівникам і роботодавцям технічних рекомендацій та інформації, а також удосконалення нормативно-правової бази з питань праці.
4. Визнання необхідності кращого регулювання повноважень інспекторів праці та точнішого їх наближення до положень Конвенцій МОП №№ 81 і 129.
5. Зусилля, спрямовані на краще уточнення і регулювання умов праці інспекторів праці, а саме щодо кар'єри, оплати праці, кваліфікації та професійної підготовки.
6. Виключення контрпродуктивної норми, що часто зустрічається в інших версіях цього та інших правових актів і суперечить Конвенціям МОП №№ 81 і 129, якою передбачено, що якщо роботодавець у встановлений строк усунув виявлене порушення, до нього не можна застосовувати санкції за порушення.

Основні аспекти, які слід покращити

Серед аспектів, які необхідно доопрацювати та вдосконалити з метою точнішого узгодження з вищезгаданими міжнародними та європейськими стандартами у сфері праці та відповідною успішною практикою, слід виділити, зокрема, нижченаведені.

1. У всьому тексті проекту Закону (зокрема у заголовку Глави XVIII Кодексу законів про працю (КЗпП), статті 259 КЗпП, статті 260 КЗпП та ін.) термін **«нагляд (контроль) за додержанням законодавства про працю»** слід замінити терміном **«сприяння додержанню і нагляд (контроль) за додержанням законодавства про працю»**, згідно з рекомендаціями, щоб урахувати та точніше вказати, що основні функції системи інспекції праці полягають не лише у нагляді, контролі та забезпеченні додержання законодавства про працю, а й у сприянні його додержанню, головним чином шляхом надання роботодавцям і працівникам технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній), а також шляхом заохочення вдосконалення законодавства про працю, зокрема за допомогою повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства. Виконання таких рекомендацій також дозволило б краще узгодити даний проект Закону зі статтею 3(1) Конвенції МОП 1947 року про інспекцію праці (№ 81) та статтею 6(1) Конвенції МОП 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві (№ 129) і покращити його внутрішню узгодженість із

точки зору термінології та закладеної у нього концептуальної основи й принципів. Крім того, слід замінити термін **«об'єкти відвідування»**, що використовується в усьому тексті закону, більш доречним виразом **«роботодавці, працівники та інші відповідні суб'єкти»**, оскільки функції інспекції праці (наприклад, інформування і надання технічних рекомендацій, удосконалення законодавства про працю, проведення невідвізних інспектувань тощо) не обов'язково передбачають здійснення інспекційного відвідування і стосуються не лише «об'єктів відвідування», а й об'єктів, які не відвідувалися. Наприклад, технічна інформація та рекомендації можуть надаватися телефоном, під час зустрічей у приміщенні служби інспекції праці, електронною поштою, за допомогою інтернету чи соціальних мереж або іншими засобами, які не передбачають інспекційне відвідування.

2. Передбачено (у пп. 1 і 2 другої частини проекту Закону), що основні принципи державного нагляду (контролю), які регулюються Законом України № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», мають поширюватися на здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю, зокрема на забезпечення дотримання вимог вимог статті 1, статті 3, частин першої, четвертої, шостої - восьмої, абзацу другої частини десятої, частин тринадцятої - чотирнадцятої статті 4, статті 4¹, частин першої - четвертої, шостої та десятої статті 7, статті 9, абзаців першого – восьмого, десятого – дев'ятнадцятого, двадцять першого – двадцять четвертого частини першої статті 10, статей 13-18, частини першої статті 19, 20, 21 Закону № 877. **Ураховуючи це, рекомендується видалити вищезгадані положення, тому що систему інспекції праці слід вивести з-під дії Закону № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» з таких причин:**

а. Закон України № 877 **сам по собі є несумісним з особливим характером, вимогами та специфікою системи інспекції праці**, тому що цей закон зосереджений на регулюванні відносин між деякими державними органами нагляду і контролю та «суб'єктами господарювання» (об'єктами контролю) у процесі здійснення заходів державного нагляду (контролю), тоді як:

і. **об'єкт інспекції праці є набагато ширшим**, тому що включає, крім «суб'єктів господарювання»: представницькі організації; працівників та їхні представницькі організації; «суб'єктів», які не зареєстровані як «суб'єкти господарювання», але «проваджують господарську діяльність» у неформальній економіці (та їхніх відповідних працівників); роботодавців, які не є «суб'єктами господарювання» (це, наприклад, органи державного управління, неурядові організації, громадські об'єднання, некомерційні організації), а також їхні представницькі організації, їхніх працівників та представницькі організації їхніх працівників; інші державні та приватні організації, які відносяться до сфери компетенції інспекції праці (як, наприклад, надавачі послуги БЗР та їхні відповідні організації, навчальні та дослідні установи й їхні представницькі

організації, академічні установи), незалежно від того, чи є вони «суб'єктами господарювання» або ні;

- ii. **функції системи інспекції праці далеко не вичерпуються наглядом і контролем за дотриманням законодавства про працю, а передбачають також, серед іншого, надання роботодавцям, працівникам і їхнім представницьким організаціям технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів дотримання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній) і заохочення вдосконалення законодавства про працю шляхом повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства.**

- b. **Закон № 877 містить кілька положень, які суперечать Конвенціям МОП №№ 81 і 129**, як зауважив Комітет експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (КЕЗКР). Зокрема КЕЗКР зазначив¹¹, що Закон № 877 (поряд із постановами КМУ №№ 295 і 823) передбачає деякі обмеження повноважень інспекторів праці (зокрема щодо проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення, щодо періодичності проведення інспекційних відвідувань, щодо максимальної тривалості інспекційних відвідувань, щодо дискреційних повноважень інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попереднього попередження і щодо можливості притягнення порушника інспектором до відповідальності і накладення на порушника санкцій у разі, якщо порушник у визначений термін ужив коригувальних заходів), і наполегливо закликав Уряд ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства статтям 12(1)(a) і (b), 16 і 17 Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і (b), 21 і 22 Конвенції МОП № 129, а також унеможливити встановлення подальших обмежень. Аналогічну оцінку дав і сам Уряд України, на думку якого *«нормами Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» обмежуються повноваження інспекторів Держпраці, визначені конвенціями №№ 81 і 129, що призводить до стримування реалізації деяких принципів, визначених ними, та до зниження ефективності інспекційної діяльності щодо забезпечення застосування правових норм»*¹². Така оцінка також відповідає висновкам і технічним рекомендаціям, наведеним у низці аналітичних матеріалів і досліджень, виконаних Проєктом ЄС-МОП «Зміцнення адміністрації

¹¹ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

¹² Див. розділ «Проблеми, що потребують розв'язання» *Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні*, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України (КМУ) від 12 грудня 2018 р. № 989-р.

праці з метою покращення умов праці та подолання незадекларованої праці», стосовно нормативно-правової бази інспекції праці в Україні¹³.

- с. **Нижчезазначені статті Закону № 877 суперечать статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129,** установлюють обмеження на проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення і не враховують ситуації, де інспекційне відвідування проводиться без попереднього повідомлення (що передбачено статтями 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і 16(1)(а) Конвенції МОП № 129) через те, що інспектори праці вважають, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню ними своїх обов'язків, або через те, що інспекційне відвідування проводиться за ініціативою інспектора праці відразу після отримання скарги чи інформації та (або) на підставі його власного спостереження, а часу на те, щоб заздалегідь зареєструвати відвідування і (або) отримати направлення на нього, немає або попереднє здійснення такої реєстрації та (або) видача такого направлення може завдати шкоди виконанню інспектором своїх обов'язків. Це, зокрема: **частина перша статті 7,** яка передбачає, що «для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду (контролю) видає наказ (рішення, розпорядження), який має містити найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки»; **абзац четвертий статті 10,** згідно з яким суб'єкт господарювання має право «одержувати копію посвідчення (направлення) на проведення планового або позапланового заходу»; **абзац двадцять перший статті 10,** який передбачає, що суб'єкт господарювання має право «вимагати припинення здійснення заходу державного нагляду (контролю), якщо (як передбачено **абзацом двадцять четвертим статті 10**) посадові особи під час здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) з'ясовують питання, інші «ніж ті, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення такого заходу»; **абзац п'ятий статті 10,** яким передбачено, що суб'єкт господарювання має право «не допускати посадових осіб (...) до здійснення державного нагляду (контролю), якщо: така особа «не надала копії документів, передбачених цим Законом» (зокрема направлення чи наказ на здійснення інспекційного відвідування)» (**абзац сьомий статті 10**); «суб'єкт господарювання не одержав повідомлення про здійснення планового заходу державного нагляду (контролю)» (**абзац восьмий статті 10**); така посадова особа «не внесла запис про здійснення заходу державного нагляду (контролю) до журналу реєстрації заходів державного нагляду (контролю)» (**абзац дев'ятий статті 10**); здійснюється «повторний позаплановий захід державного нагляду (контролю) за тим самим фактом (фактами), що був (були) підставою для проведеного позапланового заходу

¹³ Див., зокрема, матеріали «[Нормативно-правова база України з інспекції праці](#)», «[Біла книга «Директиви ЄС та реформування законодавства України з БГП і трудових відносин](#)» (частина III «Система інспекції праці»), «[Стислі нотатки з основних аспектів узгодженості між українським національним законодавством і вибраними директивами ЄС](#)» (п. ЗГлави I «Загальні зауваження») та «[Національний профіль з безпеки та гігієни праці. Україна – 2018](#)» (розділи 3.2.1, 12.3 і 13.3).

державного нагляду (контролю)» (**абзац одинадцятий статті 10**); «органом державного нагляду (контролю) не була затверджена та оприлюднена на власному офіційному веб-сайті уніфікована форма акта, в якій передбачається перелік питань залежно від ступеня ризику» (**абзац дванадцятий статті 10**); посадові особи «не надали копію погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу на здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю)» (**абзац тринадцятий статті 10**).

- d. **Нижчезазначені статті Закону № 877, які згадуються у даному проекті Закону, суперечать статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129,** згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм». Вони не враховують, що тривалість, періодичність і обсяг інспекційних відвідувань або невиїзного інспектування залежать від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо. Отже, рішення щодо тривалості, періодичності і обсягу інспекційних відвідувань, незалежно від того, чи були вони попередньо зареєстровані або ні, мають приймати самі інспектори праці, які повинні мати право розширювати підстави, встановлювати тривалість і періодичність інспекційних відвідувань так, щоб здійснювати контроль за дотриманням інших законоположень і забезпечувати їх дотримання, виходячи з ситуації, яку вони побачили під час інспекційного відвідування, а також здійснювати інспекційні відвідування так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм. До вищезгаданих статей Закону № 877, що суперечать статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, відносяться: **абзац п'ятий статті 10**, яким передбачено, що суб'єкт господарювання має право «не допускати посадових осіб (...) до здійснення державного нагляду (контролю), якщо: «державний нагляд (контроль) здійснюється з порушенням передбачених законом вимог щодо періодичності проведення таких заходів» (**абзац шостий статті 10**); «тривалість планового заходу державного нагляду (контролю) або сумарна тривалість таких заходів

протягом року перевищує граничну тривалість, встановлену частиною п'ятою статті 5 цього Закону, або тривалість позапланового заходу державного нагляду (контролю) перевищує граничну тривалість, встановлену частиною четвертою статті 6 цього Закону» (**абзац десятий статті 10**); «орган державного нагляду (контролю) здійснює повторний позаплановий захід державного нагляду (контролю) за тим самим фактом (фактами), що був (були) підставою для проведеного позапланового заходу державного нагляду (контролю)» (**абзац одинадцятий статті 10**). Крім того, це **абзац двадцять перший статті 10**, згідно з яким суб'єкт господарювання має право «вимагати припинення здійснення заходу державного нагляду (контролю) у разі «перевищення посадовою особою органу державного нагляду (контролю) визначеного цим Законом максимального строку здійснення такого заходу» (**абзац двадцять другий статті 10**) та у разі «з'ясування посадовими особами під час здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) питань, інших ніж ті, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення такого заходу» (**абзац двадцять четвертий статті 10**).

- е. **Нижчезазначені статті Закону № 877 суперечать статті 12(2) Конвенції МОП № 81 і статті 16(3) Конвенції МОП № 129**, згідно з якими «у разі інспекційного відвідування інспектори повідомляють про свою присутність роботодавцю або його представнику, якщо тільки вони не вважатимуть, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню їхніх обов'язків», оскільки саме інспектори праці повинні вирішувати, кого їм слід залучати до інспекційних відвідувань і коли саме. Це: **абзац чотирнадцятий статті 10**, яким передбачено, що суб'єкт господарювання має право «бути присутнім під час здійснення заходів державного нагляду (контролю), залучати під час здійснення таких заходів третіх осіб»; **абзац двадцятий статті 10**, згідно з яким суб'єкт господарювання має право «вимагати від посадових осіб органів державного нагляду (контролю) внесення (...) записів» до журналу «реєстрації заходів державного нагляду (контролю) про здійснення таких заходів до початку їх проведення»; **частина перша статті 14**, згідно з якою «відбір зразків продукції здійснюється посадовою особою органу державного нагляду (контролю) у присутності керівника суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу або уповноваженої ним особи (фізичної особи - підприємця або уповноваженої ним особи)»; **абзац другий частини другої статті 14**, яким передбачено, що «суб'єкт господарювання має право бути присутнім при всіх діях посадової особи органу державного нагляду (контролю) під час відбору зразків продукції і заявляти клопотання з приводу цих дій, про що вноситься запис до акта відбору зразків продукції»; **частина друга статті 20**, згідно з якою «суб'єкти господарювання можуть залучати третіх осіб з метою захисту своїх прав та законних інтересів у ході здійснення заходів державного нагляду (контролю)», які «мають право» «бути присутніми під час здійснення заходів державного нагляду (контролю)» та «знайомитися з документами та матеріалами, що стосуються здійснення державного нагляду (контролю)».

- f. Нижченаведені статті Закону № 877, згадані у вищезазначеному положенні даного проєкту, суперечать статті 12(1)(c)(iv) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(c)(iii) Конвенції МОП № 129, якими передбачено, що «інспектори праці (...) мають право (...) вилучати або брати з собою для аналізу зразки матеріалів і речовин, які використовуються або оброблюються, за умови повідомлення роботодавцю або його представнику про те, що матеріали або речовини були вилучені або взяті з цією метою»: **частина перша статті 13, частина перша статті 14, частина друга статті 14 і абзац другий частини другої статті 14**. По суті, згідно зі статтею 12(1)(c)(iv) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(c)(iii) Конвенції МОП № 129, вилучення або взяття зразків інспекторами праці обумовлено тільки повідомленням роботодавцю або його представнику і, отже, не повинно обумовлюватися ані «письмовим вмотивованим рішенням керівника органу державного нагляду (контролю) (голови державного колегіального органу) або його заступника» (**як передбачено частиною другою статті 13 Закону № 877**), ані попереднім пред'явленням «рішення про відбір зразків продукції» та роз'ясненням «суб'єкту господарювання порядок відбору зразків продукції» (**як передбачено частиною другою статті 14 Закону № 877**), ані обов'язковою присутністю «керівника суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу або уповноваженої ним особи (фізичної особи - підприємця або уповноваженої ним особи)» (**як передбачено частиною першою статті 14 Закону № 877**), ані правом суб'єкта господарювання «бути присутнім при всіх діях посадової особи органу державного нагляду (контролю) під час відбору зразків продукції і заявляти клопотання з приводу цих дій» (**як передбачено абзацом другим частини другої статті 14 Закону № 877**).
- g. Частина перша статті 19 Закону № 877 стосовно «консультативної підтримки суб'єктів господарювання», згадана у вищезазначеному положенні даного проєкту Закону, суперечить статті 3(1)(b) Конвенції МОП № 81 і статті 6(1)(b) Конвенції МОП № 129, головним чином тому, що така основна функція інспекції праці, як «забезпечення роботодавців і працівників технічною інформацією та консультацією щодо найбільш ефективних засобів дотримання правових норм», передбачена у вищезгаданих положеннях Конвенцій МОП №№ 81 і 129: 1) орієнтована не на «суб'єктів господарювання» в цілому, а конкретно на тих «суб'єктів господарювання», які є роботодавцями (та їхніх працівників), на інших роботодавців, які не є «суб'єктами господарювання» (це, наприклад, органи державного управління, неурядові організації, громадські об'єднання, некомерційні організації та відповідні працівники), а також на інші державні та приватні організації, які відносяться до сфери компетенції інспекції праці (включно з представницькими організаціями працівників і роботодавців); 2) стосується інформації не щодо «вимог до провадження відповідної господарської діяльності», а лише щодо вимог, додержання яких можуть забезпечувати інспектори праці (а саме законодавства про працю); 3) не обмежується наданням «письмової» інформації, а може передбачати надання технічної інформації, рекомендацій та порад в усній формі, наприклад, у ході інспекційних відвідувань;

4) не передбачає якогось конкретного строку (зокрема, «п'ятнадцяти календарних днів») надання затребуваної інформації, який може бути недостатнім залежно від обсягу, типу і складності потрібної інформації та можливої потреби в додатковій документації або навіть у здійсненні одного чи кількох інспекційних відвідувань, особливо якщо (як у цьому випадку) надана інформація може звільнити її одержувача від відповідальності за умови, якщо він діє відповідно до наданої технічної інформації та консультації.

h. Насамкінець, ураховуючи, що відповідно до частини першої статті 9 Конституції України «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України», й що Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, обидві ці конвенції є невід'ємною частиною національного законодавства України. Отже, оскільки, як ми побачили вище, Закон № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» суперечить Конвенціям МОП №№ 81 і 129 (а також має меншу юридичну силу, ніж ратифіковані міжнародні договори), цей закон (або принаймні ті його статті, які суперечать положенням Конвенцій МОП №№ 81 і 129) не повинен поширюватися на діяльність інспекції праці.

Виходячи з вищевикладеного, **альтернативою** рішення, рекомендованому вище (хоча й не настільки настійно рекомендованому, як запропоноване раніше, а саме виключенню системи інспекції праці взагалі, причому з самого початку, зі сфери дії Закону України № 877), було **викладення запропонованих двох положень в іншій редакції**, а саме обумовлення діяльності центрального органу виконавчої влади, що здійснює державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства про працю, **вимогами тільки нижчезазначених положень** Закону 877: статті 1, статті 3, частин першої, четвертої, шостої - восьмої, абзацу другого частини десятої, частин тринадцятої - чотирнадцятої статті 4, статті 4¹, частин першої, шостої та десятої статті 7, статті 9, абзаців першого, другого, восьмого, десятого, одинадцятого, п'ятнадцятого-дев'ятнадцятого, двадцять першого-двадцять четвертого та двадцять третього частини першої статті 10, частин другої та третьої статті 13, частин третьої-шостої статті 14, статей 13, 15-18, частини першої статті 19, 20, і статті 21 Закону № 877.

3. У проєкті Закону передбачено також (у запропонованій частині другій статті 259 КЗпП), що **основні засади державного нагляду (контролю) (врегульовані Законом № 877) поширюються на здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю у частині відносин, не врегульованих Кодексом законів про працю. З тих самих причин, що пояснені вище у пункті 2, доречно видалити це положення. Інше рішення (хоча й не настільки настійно рекомендоване, як вищезгадане) могло б полягати у зміні цього положення шляхом додання у його кінці фрази про те, що такі положення застосовуються тільки за умови, що вони не суперечать положенням Кодексу законів про працю і положенням Конвенцій МОП №№ 81 і 129.**

4. Що стосується **здійснення контролю за дотриманням законодавства про працю органами місцевого самоврядування** (передбаченого у запропонованій частині четвертій статті 259 КЗпП), з метою точнішого узгодження проекту Закону з Конвенціями №№ 81 і 129 та забезпечення одноманітності застосування законодавства про працю на всій території України рекомендується:
- а. **внести зміни до частини першої статті 260 КЗпП**, як рекомендовано, з метою забезпечити, щоб здійснення функцій інспекції праці органами місцевого самоврядування **проводилося під наглядом і контролем центрального органу влади** (як передбачено у статті 4(1) Конвенції МОП № 81 та статті 7(1) Конвенції МОП № 129);
 - б. **включити до статті 259 КЗпП рекомендовану додаткову частину п'яту**, щоб **інспектори праці органів місцевого самоврядування мали такі самі повноваження** (статті 12 і 13 Конвенції МОП № 81 та статті 16 і 18 Конвенції МОП №129) і **обов'язки** (стаття 15 Конвенції МОП № 81 і стаття 20 Конвенції МОП № 129) та **підпадали під дію таких самих закономірностей, що й державні інспектори праці**, наприклад, мали статус (державних службовців) та умови роботи, які забезпечують стабільність зайнятості та їхню незалежність від будь-яких змін в уряді та небажаного зовнішнього впливу (стаття 6 Конвенції МОП № 81 і стаття 8 Конвенції МОП № 129), **набиралися виключно з огляду на їхню кваліфікацію для виконання своїх обов'язків** (стаття 7(1) Конвенції МОП № 81 і стаття 9(1) Конвенції МОП № 129), **отримували необхідну підготовку** (стаття 7(3) Конвенції МОП № 81 і стаття 9(3) Конвенції МОП № 129) і **засоби** (стаття 11 Конвенції МОП № 81 і стаття 15 Конвенції МОП № 129) тощо.
5. Стосовно **завдань із здійснення державного нагляду (контролю)** за дотриманням законодавства про працю (стаття 260 КЗпП) важливо передбачити, як рекомендовано, що, крім інспекційних відвідувань, надання технічних рекомендацій та інформації і вдосконалення законодавства про працю, вони **також включають здійснення невідвідуваних інспектувань, проведення інформаційних заходів і національних, тематичних, регіональних, місцевих і (або) галузевих інформаційно-роз'яснювальних кампаній**.
6. Що стосується **регулювання завдань, обов'язків, кваліфікаційних категорій інспекторів праці, компонентів їхньої заробітної плати, підвищення по службі, професійної підготовки, вимог до набору тощо** (які розглядаються у запропонованих частинах другій-четвертій статті 261 та статті 263¹ КЗпП), **ці положення слід змінити та (або) замінити, як рекомендовано**, тому що ці аспекти, попри їхню актуальність, стосуються виключно інспекторів праці (та їхнього роботодавця) й не мають відношення до регулювання прав і обов'язків суб'єктів трудових відносин у цілому (роботодавців і працівників), які є предметом КЗпП. Власно кажучи, **ці аспекти, тісніше пов'язані з конкретними умовами праці інспекторів праці, не повинні регулюватися КЗпП. Вони повинні регулюватися окремим законом** (таким як запропонований «професійний стандарт інспектора праці»), щоб забезпечити належну юридичну силу/чинність цього документа, його ефективність і стабільність.

7. Що стосується **права інспекторів праці здійснювати інспекційні відвідування без попереднього повідомлення, запропоноване формулювання** (п. 1 частини дев'ятої статті 261 КЗпП), **слід змінити, як рекомендовано**, з нижчезазначених причин:

а. Для точнішого узгодження цього положення зі статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129:

- i. шляхом заміни слів «безперешкодно... відвідувати» словами «безперешкодно... проходити на», тому що причини проходу на робоче місце можуть полягати не лише у здійсненні інспекційного відвідування, а й у наданні інформації та технічних рекомендацій; проведенні інформаційного заходу чи інформаційно-роз'яснювальної кампанії; проведення розслідування нещасного випадку на роботі або професійного захворювання; вручення роботодавцеві повідомлення або припису; збирання документів тощо;
- ii. шляхом видалення слів «в яких використовується наймана праця», тому що до проходу на робоче місце інспектори праці не можуть бути повністю впевнені в тому, чи використовується там наймана праця або ні. Вони можуть припускати це, але підтвердити таке припущення можуть тільки доказами, які можна зібрати лише після проходу на робоче місце (а не до того). Інші можливий варіант – додати слова «або в яких, як вони обґрунтовано вважають, використовується наймана праця»;
- iii. а найважливіше - шляхом видалення на початку цього положення виразу «у ході проведення інспекційного відвідування», тому що він викликає плутанину, неоднозначність і правову невизначеність щодо сенсу всього цього положення. По суті, очевидно, що «у ході проведення інспекційного відвідування» інспектор праці повинен мати можливість «безперешкодно, без попереднього повідомлення о будь-якій годині доби відвідувати будь-які робочі місця (зони), а також проходити до будь-яких виробничих, службових та адміністративних приміщень, в яких використовується наймана праця», тому що інспектор праці вже знаходиться там!... Додання виразу «у ході проведення інспекційного відвідування», однак, змінює сенс цього положення так, що це суперечить статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, мета яких – забезпечити, щоб інспектори праці мали право безперешкодно, без попереднього повідомлення і в будь-яку годину доби проходити на будь-яке підприємство, яке підлягає інспекції. Це означає, що інспекторам праці повинно бути дозволено безперешкодно, без попереднього повідомлення і в будь-яку годину доби проходити на будь-яке підприємство **до початку безпосередньо інспекційного відвідування (а не тільки у ході цього відвідування)!**

б. Одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони

обмежують (як і нова редакція цього положення) **«проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення»**. КЕЗКР настійно закликав Уряд у цьому відношенні **«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»**, зокрема статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, **«а також унеможливити встановлення подальших обмежень»**¹⁴.

- с. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, **«(...) є частиною національного законодавства України»**.
8. Що стосується **права інспекторів праці ознайомлюватися з документами** (пункт 3 частини дев'ятої статті 261 КЗпП), **ставити запитання** (пункт 4 частини дев'ятої статті 261 КЗпП) і **відбирати зразки** (пункт 7 частини дев'ятої статті 261 КЗпП), ці положення **слід змінити, як рекомендовано**, для точнішого їх узгодження відповідно з: статтею 12(1)(с)(ii) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(с)(ii) Конвенції МОП № 129; статтею 12(1)(с)(i) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(с)(i) Конвенції МОП № 129; статтею 12(1)(с)(iv) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(с)(iii) Конвенції МОП № 129.
9. Що стосується **повноважень інспекторів праці, слід додати нижченаведені рекомендовані положення:**
- а. Новий пункт 3 частини дев'ятої статті 261 КЗпП для точнішого узгодження зі статтею 12(1)(с) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(с) Конвенції МОП № 129: **«здійснювати будь-який огляд, перевірку чи розслідування, які вони можуть вважати необхідними для того, щоб переконатися у тому, що правові норми суворо дотримуються»**;
- б. Нові підпункти і) та ii) нового пункту 11 частини дев'ятої статті 261 КЗпП для точнішого узгодження зі статтями 13(1) і 13(2) Конвенції МОП № 81 і статтями 18(1) і 18(2) Конвенції МОП № 129, а також для забезпечення відповідності запропонованим підпунктам 1 і 2 частини другої статті 32 розробленого Мінекономіки проекту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» (спрямованого на транспонування до внутрішньої юридичної системи України Директиви Ради ЄС 89/391/ЄЕС): **«З метою усунення недоліків, виявлених під час інспекційного відвідування, які інспектори праці вважають такими, що загрожують здоров'ю чи життю працівників, інспектори праці мають право вимагати: внесення протягом розумного терміну змін до установок, споруд, приміщень, інструментів, робочого обладнання, машин, планування або методів роботи, використання небезпечних матеріалів або речовин та робочого місця/робочої зони, які можуть бути необхідні для забезпечення дотримання**

¹⁴ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

норм законодавства про безпеку та здоров'я працівників; або у разі обґрунтованої безпосередньої та серйозної загрози здоров'ю та життю працівників – вжиття заходів, які підлягають негайному виконанню, включаючи зупинку, припинення, обмеження виконання робіт та / або експлуатації робочого обладнання підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць/зон, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції»;

- с. Новий пункт 18 частини дев'ятої статті 261 КЗпП для точнішого узгодження зі статтею 17(2) Конвенції МОП № 81 і статтею 22(2) Конвенції МОП № 129: **«Вирішувати питання щодо того, чи слід робити попередження або давати пораду замість того, щоб порушувати або рекомендувати порушити переслідування».**
10. Що стосується права залучати у відповідному порядку правоохоронні органи (передбаченого у запропонованому пункті 11 частини дев'ятої статті 261 КЗпП і у запропонованому пункті 31, який має бути доданий до частини першої статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» згідно зі статтею 3 даного проєкту Закону), **обидва положення слід переформулювати, згідно з рекомендацією, з метою:**
- а. забезпечити, щоб у непередбачених випадках таку допомогу можна було **зажати / отримати терміново**, тому що зазвичай інспектори праці не можуть передбачити до проведення інспекційного відвідування, чи знадобиться їм така допомога під час відвідування;
 - б. забезпечити **реальну ефективність порядку звернення і отримання допомоги**. Для цього, однак, цей порядок повинен відповідати подіям, що фактично відбуваються на місці, та передбачати можливість звернення по допомогу (телефоном, електронною поштою, текстовим повідомленням тощо) і отримання допомоги під час проведення інспекційного відвідування (а не тільки до його початку), без обмеження подальших формальностей, яких мають бути виконані після інспекційного відвідування, для кращого обґрунтування звернення. В іншому разі інспектори праці не зможуть отримати допомогу в разі неочікуваної, непередбаченої або термінової потреби, тому що вони не зверталися по допомогу (і не обґрунтовували звернення) до початку інспекційного відвідування;
 - с. забезпечити достатню **гнучкість цієї процедури для того, щоб можна було звертатися по допомогу і отримувати її у непередбачених, неочікуваних і термінових випадках**.
11. Що стосується **положень** цього проєкту закону, якими встановлено обмеження тривалості, періодичності, обсягу інспекційних відвідувань та вільної ініціативи інспекторів праці щодо проведення інспекційних відвідувань без попереднього повідомлення – або шляхом установлення граничної тривалості інспекційних

відвідувань чи конкретної періодичності їх проведення, або висунення вимоги про попередню перевірку підстави відвідування (замість того, щоб дозволити розширити її під час відвідування), про попередню реєстрацію, видачу і (або) пред'явлення направлення тощо), - **ці положення слід змінити, доповнити або видалити (залежно від наведених нижче у таблиці конкретних і детальних рекомендацій), тому що:**

а. Вони суперечать:

- i. статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм»;
- ii. статтям 12(1)(a) і 12(1)(b) Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і 16(1)(b) Конвенції МОП № 129, обмежуючи проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою шляхом установлення обмежень, попередніх умов і вимог щодо проведення інспекційних відвідувань, як-от існування відповідної підстави та неможливість її розширення під час відвідування, щодо максимальної тривалості та періодичності інспекційних відвідувань, їхньої попередньої реєстрації, попередньої видачі відповідного направлення тощо.

б. Вони не враховують, що тривалість, періодичність і обсяг інспекційних відвідувань або невиїзного інспектування залежать від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: засобів, ресурсів і кількості задіяних інспекторів праці; кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо. Отже, рішення щодо тривалості, періодичності і обсягу інспекційних відвідувань, незалежно від того, чи були вони попередньо зареєстровані або ні, мають приймати самі інспектори праці, які повинні мати право розширювати підстави, встановлювати тривалість і періодичність інспекційних відвідувань так, щоб здійснювати контроль за дотриманням інших законоположень і забезпечувати їх дотримання, виходячи з ситуації, яку вони побачили під час інспекційного відвідування, а також здійснювати інспекційні відвідування так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм.

- с. Вони не враховують ситуації, де інспекційне відвідування проводиться без попереднього повідомлення (що передбачено статтями 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і 16(1)(а) Конвенції МОП № 129) через те, що інспектори праці вважають, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню ними своїх обов'язків, або через те, що інспекційне відвідування проводиться за ініціативою інспектора праці відразу після отримання скарги чи інформації та (або) на підставі його власного спостереження, а часу на те, щоб заздалегідь зареєструвати відвідування і (або) отримати направлення на нього, немає або попереднє здійснення такої реєстрації та (або) видача такого направлення може завдати шкоди виконанню інспектором своїх обов'язків.

Прикладами таких положень є нижченаведені положення (і не тільки):

- d. пункт 1 статті дев'ятої статті 261 КЗпП;
- e. пункт 7 статті другої статті 262 КЗпП;
- f. пункт 4 статті другої статті 264 КЗпП;
- g. пункт 13 статті другої статті 264 КЗпП;
- h. пункти 2, 3 та 9 частини першої статті 265 КЗпП;
- i. частини перша, друга, п'ята і сьома-дев'ята статті 266 КЗпП.

Важливо ще раз нагадати в цьому відношенні, що головним моментом, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони встановлюють обмеження проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення», тривалості інспекційних відвідувань та їхньої періодичності. Зокрема, КЕЗКР настійно закликав Уряд ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства статтям 12(1)(а), 12(1)(b) та 16 Конвенції МОП № 81 і статтям 16(1)(а) та (b) Конвенції МОП № 129, а також «а також унеможливити встановлення подальших обмежень»¹⁵. На цьому етапі варто пам'ятати також, що Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».

12. Що стосується **права роботодавця оскаржувати рішення служби інспекції праці, важливо забезпечити, щоб у випадках, які стосуються повідомлення роботодавця про вжиття у розумні строки запобіжних і захисних заходів із безпеки та здоров'я і (або) негайного припинення робіт для забезпечення безпеки, здоров'я і життя працівників (передбачених у пп. 1 і 2 частини другої статті 32 Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» та у рекомендованих нових підпунктах i) та ii) рекомендованого нового пункту 11 частини дев'ятої статті 261 КЗпП), застереження, скарги або звернення роботодавців до суду не мають зупиняльної сили. По суті, якщо**

¹⁵ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#) щодо застосування Конвенцій №81 і 129 Україною).

припис про негайне припинення робіт (виданий у разі наявності дуже серйозної та безпосередньої загрози життю та здоров'ю працівників) можна було б оскаржити з зупиняльною силою, він не мав би жодного сенсу, тому що до того часу працівники, ймовірно, вже були б мертві або серйозно травмовані...

13. Насамкінець, основні рекомендації **стосовно відповідальності за порушення законодавства про працю і відповідної процедури** (статті 268 та 269 КЗпП) полягають у такому:

- a. Змінити редакцію пункту 7 частини другої статті 268 КЗпП, як рекомендовано, **щоб уникнути можливості застосування за всі порушення, передбачені статтею 35 Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»** (який також вважається частиною «законодавства про працю», згідно зі статтею 3(1) проєкту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»), **санкції у вигляді штрафу в розмірі мінімальної заробітної плати** (як передбачено в цьому пункті).
- b. Змінити редакцію підпункту пункту 7 частини 268 КЗпП, як рекомендовано, для більшої ясності, **зазначивши, що він поширюється на всі без винятку порушення.**
- c. **Переглянути розмір «мінімальної заробітної плати», встановлений як розмір штрафу в залишковому положенні** (пункті 7 частини другої статті 268 КЗпП), що поширюється на порушення інших вимог законодавства про працю, крім передбачених пунктами 1–6 частини другої статті 268 КЗпП, тому що ця цифра не збігається з «половиною мінімальної заробітної плати», передбаченою в еквівалентному положенні пункту 16 частини четвертої статті 35 Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» за інші порушення цього закону, не згадані конкретно у попередніх пунктах.
- d. Проаналізувати положення, до яких застосовується штраф, передбачений вищезгаданим залишковим положенням (пунктом 7 частини другої статті 268 КЗпП), з метою **передбачити, наскільки це можливо, щоб різні порушення (разом із відповідними санкціями) були зазначені в окремих положеннях, а не групувалися у це залишкове положення, що забезпечить належну індивідуалізацію порушень (хоча б найбільш серйозних) та визначення відповідних санкцій за них в окремих положеннях закону.**
- e. Запровадити механізми, що дозволяють **коригувати розмір штрафів залежно від розміром роботодавців** (наприклад, на основі кількості працівників, обігу або – у випадку органів чи суб'єктів державного управління – річного бюджету);
- f. **Збільшити розмір штрафу залежно від фінансової вигоди, отриманої роботодавцем через учинення порушення**, щоб уникнути ситуації, де вчинення порушення і сплата штрафу є більш вигідним кроком, ніж дотримання правових положень, таким чином відрадивши роботодавця від недотримання.
- g. Що стосується **повторних порушень, розмір штрафу слід розраховувати не в абсолютних цифрах** (як зроблено у пункті 8 частини другої статті 268 КЗпП), а **відносно штрафу, встановленого за попереднє порушення**, наприклад, у подвійному розмірі штрафу, передбаченого законом за попереднє порушення, що дозволить відрадити роботодавця від повторення порушень і узгодити це положення з еквівалентним положенням пункту 6 статті 35 Розділу VII

розробленого Мінекономіки проекту Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі».

- h. Положення **щодо пільги, наданої правопорушнику (знижки у розмірі 50% в разі сплати штрафу протягом 10 днів)**, слід змінити, як рекомендовано, а саме передбачити, щоб **для того, щоб порушник міг скористатися вищезгаданою знижкою, а постанова вважалася виконаною, він був повинен не тільки сплатити половину штрафу, а й забезпечити та довести усунення ним у цей самий строк порушень, які обумовили накладення штрафу.**

Детальні рекомендації стосовно основних аспектів, зазначених вище, а також багатьох інших аспектів, поряд із відповідним обґрунтуванням, наведені у наступному розділі.

Ми очікуємо, що ці технічні рекомендації можуть сприяти створенню вдосконаленого закону, краще узгодженого з основними з міжнародними та європейськими стандартами з питань праці та успішною практикою, що може стати істотним кроком на шляху до забезпечення гідних умов праці в країні.

Київ, 3 квітня 2021 року

Антоніу Сантуш

Менеджер Проекту ЄС-МОП

“На шляху до безпечної, здорової та задекларованої праці в Україні”

Офіс МОП для країн Центральної та Східної Європи

ДЕТАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ПРОЄКТУ ЄС-МОП

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
ЗАКОН УКРАЇНИ		
Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо порядку державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю		
Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:		
I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:		
1. У Кодексі законів про працю України (Відомості Верховної Ради УРСР, 1971 р., додаток до № 50, ст. 375 із наступними змінами):		
1) статтю 4 викласти в такій редакції:		
«Стаття 4. Законодавство про працю		
.....		
2) главу XVIII викласти в такій редакції:		
«Глава XVIII НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ	Глава XVIII СПРИЯННЯ ДОДЕРЖАННЮ І НАГЛЯД (КОНТРОЛЬ) ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ	Слід змінити, як рекомендовано, з метою точнішого узгодження зі статтею 3(1) Конвенції МОП 1947 року про інспекцію праці (№ 81) та статтею 6(1) Конвенції МОП 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві (№ 129), а також кращої відповідності наступній статті 260, тому що основні функції системи інспекції праці полягають не лише у нагляді, контролі та забезпеченні дотримання законодавства про працю, а й у <u>сприянні його дотриманню</u> , головним чином шляхом надання роботодавцям і працівникам технічної
Стаття 259. Нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю	Стаття 259. Сприяння дотриманню і Нагляд (контроль) за дотриманням законодавства про працю	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній), а також шляхом заохочення вдосконалення законодавства про працю, зокрема за допомогою повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства.
.....		
Дія норм законодавства про основні засади державного нагляду (контролю) поширюється на здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю у частині відносин, не врегульованих цим Кодексом.	<u>Це положення слід видалити, тому що Закон України № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 29, с. 389, зі змінами), не повинен поширюватися на систему інспекції праці з таких причин:</u> 1. Закон України № 877 <u>сам по собі є несумісним з особливим характером, вимогами та специфікою системи інспекції праці</u>, тому що цей закон зосереджений на регулюванні відносин між деякими державними органами нагляду і контролю та суб'єктами господарювання (об'єктами контролю) у процесі здійснення заходів державного нагляду (контролю), тоді як: а. <u>об'єкт інспекції праці є набагато ширшим</u>, тому що включає, крім «суб'єктів господарювання»: представницькі організації; працівників та їхні представницькі організації; «суб'єктів», які не зареєстровані як «суб'єкти господарювання», але «проваджують господарську діяльність» у неформальній економіці (та їхніх відповідних працівників); роботодавців, які не є «суб'єктами господарювання» (це, наприклад, органи державного управління, неурядові організації, громадські об'єднання, некомерційні організації), а також їхні представницькі організації, їхніх працівників та представницькі організації їхніх працівників; інші державні та приватні організації, які відносяться до сфери компетенції інспекції праці (як, наприклад, надавачі послуги БЗР та їхні	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	відповідні організації, навчальні та дослідні установи й їхні представницькі організації, академічні установи), незалежно від того, чи є вони «суб'єктами господарювання» або ні; б. <u>функції системи інспекції праці далеко не вичерпуються наглядом і контролем за додержанням</u> законодавства про працю, а передбачають також, серед іншого, надання роботодавцям, працівникам і їхнім представницьким організаціям технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній) і заохочення вдосконалення законодавства про працю шляхом повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства. 2. <u>Закон № 877 містить кілька положень, які суперечать Конвенціям МОП №№ 81 і 129 (які ратифіковані Україною і тому, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України», як зауважив Комітет експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (КЕЗКР). Зокрема, КЕЗКР із занепокоєнням зазначив у цьому відношенні: «Закон № 877 від 1 січня 2017 року «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (дія якого поширюється на ряд інспекційних органів, зокрема на служби інспекції праці) та постанова КМУ від 26 квітня 2017 року № 295, якою затверджено порядок здійснення державного контролю і державного нагляду за додержанням законодавства про працю (щодо застосування статті 259 Кодексу законів про працю та статті 34 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні»), передбачають декілька обмежень повноважень інспекторів праці, зокрема щодо проведення інспекторами праці інспекційних відвідувань за власною ініціативою без попереднього повідомлення (п. 5 постанови № 295 та ч. 4 ст. 5 Закону № 877), періодичності проведення інспекційних відвідувань (ч. 1 ст. 5 Закону № 877) та дискреційних повноважень інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попередження (пп. 27 і 28 постанови № 295)»¹⁶. У цьому контексті, щоб забезпечити незастосування таких обмежень, Комітет настійно закликав Уряд ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з</u>	

¹⁶ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною.

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	<u>метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства статтям 12(1)(a) і (b), 16 і 17 Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і (b), 21 і 22 Конвенції МОП № 129, а також унеможливити встановлення подальших обмежень</u>¹⁷. Комітет, крім того, нагадав Урядові, що «він може, як і раніше, користуватися технічною підтримкою МОП для цих цілей»¹⁸. Пізніше, у 2019 році, <u>Комітет нагадав, що «Закон № 877 2007 року «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Закон № 877) і постанова КМУ № 295 2017 року, якою затверджено порядок здійснення державного контролю і державного нагляду за додержанням законодавства про працю (постанова № 295), передбачають кілька обмежень повноважень інспекторів праці. Це, зокрема, обмеження щодо: (i) проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення (п. 5 постанови № 296 і ч. 4 ст. 5 Закону № 877; (ii) періодичності проведення інспекційних відвідувань (ч. 1 ст. 5 Закону № 877); (iii) дискреційних повноважень інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попередження (пп. 27 і 28 постанови № 295). Комітет також із глибоким занепокоєнням зазначив, що прийняття постанови КМУ від 21 серпня 2019 року № 823, якою затверджено порядок здійснення державного нагляду та державного контролю за додержанням законодавства про працю, «також передбачає аналогічні обмеження повноважень інспекторів праці щодо проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення (п. 8), максимальної тривалості інспекційного відвідування (п. 10) та можливості притягнення інспектором до відповідальності і накладення на порушника санкцій у разі, якщо порушник у визначений термін ужив коригувальних заходів (пп. 27 і 28)», і настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства Конвенціям МОП №№ 81 і 129, зокрема статтям 12(1)(a) і (b), 16 і 17 Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і (b), 21 і 22 Конвенції МОП № 129, а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u>¹⁹.	

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Див. Зауваження (КЕЗКР) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП (2021) щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною, текст доступний за посиланням https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:4024791:NO.

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	3. Вищевикладена оцінка узгоджується з оцінкою, наданою Урядом України в розділі «Проблеми, що потребують розв'язання» Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України (КМУ) від 12 грудня 2018 року № 989-р, <u>де Уряд України зазначив, що «нормами Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» обмежуються повноваження інспекторів Держпраці, визначені конвенціями №№ 81 і 129, що призводить до стримування реалізації деяких принципів, визначених ними, та до зниження ефективності інспекційної діяльності щодо забезпечення застосування правових норм».</u> 4. Вищевикладена оцінка <u>відповідає також висновкам і технічним рекомендаціям, наведеним у низці аналітичних матеріалів і досліджень</u>, виконаних Проєктом ЄС-МОП «Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці та подолання незадекларованої праці», стосовно нормативно-правової бази інспекції праці в Україні, як, наприклад: «<u>Нормативно-правова база України з інспекції праці</u>», «<u>Біла книга «Директиви ЄС та реформування законодавства України з БГП і трудових відносин»</u> (частина III «Система інспекції праці»), «<u>Стислі нотатки з основних аспектів узгодженості між українським національним законодавством і вибраними директивами ЄС</u>» (п. 3 Глави I «Загальні зауваження») та «<u>Національний профіль з безпеки та гігієни праці. Україна – 2018</u>» (розділи 3.2.1, 12.3 і 13.3). Інше рішення (хоча й не настільки настійно рекомендоване, як технічна порада, наведена вище – щодо незастосування Закону № 877 до системи інспекції праці, - особливо враховуючи аргументи, вже роз'яснені вище у п. 1), полягає у внесенні таких змін до цього положення: «Дія норм законодавства про основні засади державного нагляду (контролю) поширюється на здійснення сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю у частині відносин, не врегульованих цим Кодексом, за умови, що вони не суперечать положенням цього Закону і положенням Конвенції МОП 1947 року про інспекцію праці (№ 81) і Конвенції МОП 1969 року про інспекцію праці в сільському господарстві (№ 129)».	
Заходи державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю	Заходи сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням	Слід змінити, як рекомендовано, з метою точнішого узгодження зі статтею 3(1) Конвенції

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
здійснюються у формі проведення інспекційних відвідувань об'єктів відвідування.	законодавства про працю здійснюються шляхом проведення інспекційних відвідувань, невиїзних інспектувань, надання технічної інформації та порад роботодавцям і працівникам, проведення інформаційно-роз'яснювальних кампаній, доведення до відома компетентного органу недоліків або зловживань, котрі не підпадають дію чинних законодавчих положень, та подання компетентному органу пропозицій з їх удосконалення.	МОП № 81 та статтею 6(1) Конвенції МОП № 129, а також кращої відповідності наступній статті 260, тому що заходи інспекції праці з нагляду, контролю та забезпечення додержання законодавства про працю полягають не лише у проведенні інспекційних відвідувань, а й включають: проведення невиїзних відвідувань; надання роботодавцям і працівникам технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних засобів додержання законодавства про працю; проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній); вдосконалення законодавства про працю, зокрема за допомогою повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства.
У визначених законом випадках контроль за додержанням законодавства про працю здійснюється органами місцевого самоврядування.		Якщо залишати це положення, його слід доповнити доданням нижченаведеної рекомендованої частини для забезпечення того, щоб здійснення функцій інспекції праці органами місцевого самоврядування було також узгоджено з Конвенціями МОП №№ 81 і 129, і для заохочення одноманітності застосування законодавства про працю на всій території України. Крім необхідності забезпечити, щоб здійснення функцій інспекції праці органами місцевого самоврядування проводилося під наглядом і контролем центрального органу влади (як передбачено у
	У випадках, де здійснення функцій інспекції праці покладено на органи місцевого самоврядування, зокрема на виконавчі органи міських рад міст обласного значення та сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад, і на їхніх інспекторів праці, як передбачено у попередній частині, на таке здійснення функцій і на вищезгаданих інспекторів праці	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	поширюється дія положень Глави XVIII цього Закону та інших законодавчих актів України, прийнятих на її виконання.	статті 4(1) Конвенції МОП № 81 та статті 7(1) Конвенції МОП № 129), укр. важливо забезпечити, щоб інспектори праці органів місцевого самоврядування відповідали таким самим вимогам. Крім покладення на них таких самих повноважень (статті 12 і 13 Конвенції МОП № 81 і статті 16 і 18 Конвенції МОП № 129) і обов'язків (ст. 15 Конвенції МОП № 81 і ст. 20 Конвенції МОП № 129), на інспекторів праці органів місцевого самоврядування слід поширити дію інших положень цього закону, наприклад, щодо статусу державних службовців та умови роботи, які забезпечують стабільність зайнятості та їхню незалежність від будь-яких змін в уряді та небажаного зовнішнього впливу (стаття 6 Конвенції МОП № 81 і стаття 8 Конвенції МОП № 129), набору виключно з огляду на їхню кваліфікацію для виконання своїх обов'язків (стаття 7(1) Конвенції МОП № 81 і стаття 9(1) Конвенції МОП № 129), необхідної підготовки (стаття 7(3) Конвенції МОП № 81 і стаття 9(3) Конвенції МОП № 129) і засобів (стаття 11 Конвенції МОП № 81 і стаття 15 Конвенції МОП № 129) тощо. У цьому відношенні важливо зазначити, що КЕЗКР «зажадав від Уряду, відповідно до висновків Комітету з застосування норм Міжнародної конференції праці, ухвалених у 2018 році, забезпечення того, щоб функції інспекції праці органів місцевого самоврядування здійснювалися під наглядом і контролем Держпраці. У цьому відношенні Комітет знов відзначає інформацію, надану

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		Урядом у його доповіді щодо зусиль, докладених для уникнення дублювання інспекційних функцій Держпраці та органів місцевого самоврядування». У цьому зв'язку Комітет закликав Уряд «вказати заходи, вжиті для забезпечення того, щоб функції інспекції праці органів місцевого самоврядування здійснювалися під наглядом і контролем Держпраці. Комітет ще раз просить Уряд вказати правові норми, які регулюють статус і умов праці «уповноважених посадових осіб», працюючих у якості інспекторів праці (стаття 6 Конвенції № 81 і стаття 8 Конвенції № 129), а також повідомити, як саме забезпечено їхній статус і умови їхньої роботи з тим, щоб гарантувати їхню незалежність від небажаного зовнішнього впливу. Комітет також просить надати додаткову інформацію про те, як забезпечено, щоб «уповноважені посадові особи», працюючі в якості інспекторів праці, мали достатню кваліфікацію для виконання інспекційних обов'язків (стаття 7(1) Конвенції № 81 і стаття 9(1) Конвенції № 129). У цьому відношенні Комітет просить надати інформацію про інспекторів праці, які працюють в органах місцевого самоврядування, зокрема кількість таких органів, у яких працюють інспектори праці, та кількість інспекторів у кожному з них; рівні оплати праці та терміни зайнятості інспекторів праці органів місцевого

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		самоврядування порівняно з інспекторами Держпраці, а також про те, чи потрібні програми підготовки, передбачені для інспекторів Держпраці, також інспекторам органів місцевого самоврядування» ²⁰ .
.....		
Стаття 260. Державна інспекція праці		
Функції державної інспекції праці покладаються на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю.	Функції державної інспекції праці покладаються на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за дотриманням законодавства про працю, і здійснюються під наглядом і контролем цього органу.	Слід змінити для кращого узгодження зі ст. 4(1) Конвенції МОП № 81 і ст. 7(1) Конвенції МОП № 129. У цьому відношенні важливо зазначити, що КЕЗКР «зажадав від Уряду, відповідно до висновків Комітету з застосування норм Міжнародної конференції праці, ухвалених у 2018 році, забезпечення того, щоб функції інспекції праці органів місцевого самоврядування здійснювалися під наглядом і контролем Держпраці. У цьому відношенні Комітет знов відзначає інформацію, надану Урядом у його доповіді щодо зусиль, докладених для уникнення дублювання інспекційних функцій Держпраці та органів місцевого самоврядування». У цьому зв'язку Комітет закликав Уряд «вказати заходи, вжиті для забезпечення того, щоб функції інспекції праці органів місцевого самоврядування здійснювалися під наглядом і контролем Держпраці. Комітет ще раз просить Уряд вказати правові норми, які регулюють статус і умов праці «уповноважених посадових осіб», працюючих

²⁰ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#) щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		у якості інспекторів праці (стаття 6 Конвенції № 81 і стаття 8 Конвенції № 129), а також повідомити, як саме забезпечено їхній статус і умови їхньої роботи з тим, щоб гарантувати їхню незалежність від небажаного зовнішнього впливу. Комітет також просить надати додаткову інформацію про те, як забезпечено, щоб «уповноважені посадові особи», працюючі в якості інспекторів праці, мали достатню кваліфікацію для виконання інспекційних обов'язків (стаття 7(1) Конвенції № 81 і стаття 9(1) Конвенції № 129). У цьому відношенні Комітет просить надати інформацію про інспекторів праці, які працюють в органах місцевого самоврядування, зокрема кількість таких органів, у яких працюють інспектори праці, та кількість інспекторів у кожному з них; рівні оплати праці та терміни зайнятості інспекторів праці органів місцевого самоврядування порівняно з інспекторами Держпраці, а також про те, чи потрібні програми підготовки, передбачені для інспекторів Держпраці, також інспекторам органів місцевого самоврядування» ²¹ .
З метою виконання завдань із здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю державна інспекція праці:	З метою виконання завдань із сприяння додержанню і здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю державна інспекція праці:	Слід змінити, як рекомендовано, для точнішого узгодження із статтею 3(1) Конвенції МОП № 81 і статтею 6(1) Конвенції МОП № 129, тому що основні функції системи інспекції праці полягають не лише у нагляді, контролі та

²¹ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#) щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		забезпеченні додержання законодавства про працю, а й у <u>сприянні його додержанню</u> , головним чином шляхом надання роботодавцям і працівникам технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній), а також шляхом заохочення вдосконалення законодавства про працю, зокрема за допомогою повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства.
1) здійснює заходи державного нагляду (контролю) (інспекційні відвідування) за додержанням законодавства про працю;	1) проводить інспекційні відвідування і невиїзне інспектування так часто і так ретельно, як це потрібно для забезпечення ефективного застосування відповідних законодавчих положень;	Слід змінити, як рекомендовано, з таких причин: 1. Як зазначено вище, заходи нагляду, контролю та забезпечення додержання законодавства про працю не повинні обмежуватися інспекційними відвідуваннями, а включати також: проведення невиїзних відвідувань; надання роботодавцям і працівникам технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних засобів додержання законодавства про працю; проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній); повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства. 2. Необхідно узгодити це положення з статтею 16 Конвенції МОП № 81 і статтею 21 Конвенції МОП № 129. Це є особливо важливим, ураховуючи Зауваження²² Комітету експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (КЕЗКР) щодо застосування Конвенцій МОП №№81 і 129 Україною, особливо щодо встановлення законом деяких обмежень повноважень інспекторів праці, зокрема щодо проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення, максимальної тривалості інспекційних відвідувань та дискреційних повноважень інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попередження.
2) інформує об'єктів відвідування, працівників, інших осіб про найбільш ефективні методи додержання законодавства про працю, надає технічну інформацію та рекомендації, в тому числі в частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;	2) забезпечує роботодавців, працівників та інших відповідних суб'єктів технічною інформацією та порадами про найбільш ефективні засоби додержання законодавства про працю, в тому числі в частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;	Слід змінити з таких причин: 1. для кращого узгодження зі ст. 3(1)(b) Конвенції МОП № 81 і ст. 6(1)(b) Конвенції МОП № 129; 2. щоб підкреслити, що мова йде саме про «технічну» інформацію та поради (а не просто про інформацію); 3. необхідно замінити слова «об'єктів відвідування, працівників, інших осіб» словами «роботодавців, працівників та інших відповідних суб'єктів», тому що

²² Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проекту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		технічна інформація та поради можуть і повинні надаватися не тільки «відвідуваним» роботодавцям, працівникам та іншим суб'єктам, а й також суб'єктам, які не відвідувалися. Ця технічна інформація та поради можуть надаватися телефоном, на зустрічах у приміщенні інспекції праці, електронною поштою, в інтернеті чи соціальних мережах або іншими засобами, які не передбачають проведення інспекційного відвідування; 4. слід указати, що основними одержувачами цієї технічної інформації та порад є роботодавці та працівники, але це можуть бути й «інші відповідні суб'єкти», що відносяться до сфери компетенції інспекції праці, як-от профспілки, організації роботодавців, експертні організації тощо.
3)		
4)		
5)		
6)		
7) забезпечує інформування органів державної влади, об'єднань профспілок, громадян про стан додержання законодавства про працю;	7) забезпечує інформування органів державної влади, об'єднань профспілок і організацій роботодавців, громадян про стан додержання законодавства про працю;	Слід змінити, як рекомендовано, включивши «організації роботодавців», а також для точнішого узгодження цього положення зі статтею 5(b) Конвенції МОП № 81 і статтею 13 Конвенції МОП № 129.
8)		
	9) організує та проводить загальнонаціональні, регіональні, галузеві та тематичні інформаційно-роз'яснювальні	Слід додати з метою забезпечення узгодженості з частиною третьою статті 270 цього Закону.

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	кампанії у таких сферах, як трудові відносини і безпека та здоров'я на роботі;	
9) здійснює інші повноваження, передбачені законом.	10)	Слід перенумерувати пункт.
Чисельність державних інспекторів праці повинна забезпечувати ефективне здійснення заходів державного нагляду (контролю) з урахуванням:		
1) кількості, типу, розміру і розташування об'єктів, що підлягають інспекційним відвідуванням;	1) кількості, типу, розміру і розташування робочих зон підприємців та приміщень інших суб'єктів , що підлягають інспектуванню;	Для кращого узгодження з статтею 10(a)(i) Конвенції МОП № 81 та статтею 14(a)(i) Конвенції МОП № 129, з охопленням інших суб'єктів (наприклад, суб'єктів-експертів із безпеки та здоров'я працівників), і враховуючи, що інспектування може проводитися або у формі інспекційного відвідування об'єктів, або у формі невиїзного інспектування.
2) чисельності та категорій працівників, зайнятих на цих об'єктах;	2) чисельності та категорій працівників, зайнятих у цих робочих зонах ;	Для кращого узгодження зі ст. 10(a)(ii) Конвенції МОП № 81 та ст. 14(a)(ii) Конвенції МОП № 129.
3)		
4)		
5) інших умов, за яких здійснюються інспекційні відвідування.	5) інших умов, за яких повинні здійснюватися інспекційні відвідування та невиїзні інспектування, щоб бути ефективними.	Для кращого узгодження зі ст. 10(c) Конвенції МОП № 81 та ст. 14(c) Конвенції МОП № 129.
Стаття 261. Державні інспектори праці		
Державними інспекторами праці є посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, посадовими обов'язками яких передбачено	Державними інспекторами праці є посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, посадовими обов'язками яких	Слід змінити, як рекомендовано, для точнішого узгодження із статтею 3(1) Конвенції МОП № 81 і статтею 6(1) Конвенції МОП № 129, тому що основні функції системи інспекції праці полягають не лише у нагляді, контролі та забезпеченні додержання законодавства про

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
здійснення функцій державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, та які пройшли перевірку знань у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю.	передбачено здійснення функцій сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, та які пройшли перевірку знань у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сприяння додержанню і здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю.	працю, а й у <u>сприянні його додержанню</u> , головним чином шляхом надання роботодавцям і працівникам технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній), а також шляхом заохочення вдосконалення законодавства про працю, зокрема за допомогою повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства.
Вимоги до кваліфікаційних та спеціальних знань інспекторів праці, їх завдання, обов'язки визначаються професійним стандартом інспектора праці.	Вимоги до кваліфікаційних та спеціальних знань інспекторів праці, їх завдання, обов'язки, кваліфікаційні категорії, оплата праці та порядок підвищення по службі визначаються професійним стандартом інспектора праці.	Слід змінити, як рекомендовано, тому що такі аспекти, як кваліфікація інспекторів праці, їхня підготовка, кваліфікаційні категорії, оплата праці та підвищення по службі, не мають відношення до регулювання прав і обов'язків роботодавців і працівників і, отже, не повинні регулюватися Кодексом законів про працю. Вони повинні регулюватися іншим правовим актом, наприклад, таким як запропонований «професійний стандарт інспектора праці».
Інспекторам праці присвоюються кваліфікаційні категорії. Встановлюється шість кваліфікаційних категорій інспекторів праці:	Слід видалити.	Цей аспект слід видалити звідси та регулювати окремим правовим актом, наприклад, запропонованим «професійним стандартом інспектора праці», тому що такі аспекти, як кваліфікація інспекторів праці, їхня підготовка, кваліфікаційні категорії, оплата праці та підвищення по службі, не мають відношення до регулювання прав і обов'язків роботодавців
- інспектор праці (без категорії);		
- інспектор праці II категорії;		
- інспектор праці I категорії;		
- старший інспектор праці;		

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
- провідний інспектор праці; - головний інспектор праці.		і працівників і, отже, не повинні регулюватися Кодексом законів про працю.
Професійний стандарт інспектора праці та порядок присвоєння кваліфікаційної категорії затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю.	Професійний стандарт інспектора праці, яким устанавлюються вимоги до кваліфікаційних і спеціальних знань інспекторів праці, їх завдання, обов'язки, підготовка, кваліфікація, кваліфікаційні категорії, оплата праці та порядок підвищення по службі, а також порядок присвоєння кваліфікаційної категорії, встановлюється законом.	Слід змінити, як рекомендовано, тому що запропонований професійний стандарт інспектора праці повинен регулювати також деякі інші аспекти, які не повинні регулюватися Кодексом законів про працю (як-от вимоги до кваліфікаційних і спеціальних знань інспекторів праці, їх завдання, обов'язки, кваліфікація, підготовка, кваліфікаційні категорії, оплата праці та порядок підвищення по службі) і, отже, потребують правового акту більшої юридичної сили, що забезпечить його ефективність і стабільність.
Державні інспектори праці здійснюють державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства про працю на всій території України.	Державні інспектори праці здійснюють сприяння додержанню і державний нагляд (контроль) за додержанням законодавства про працю на всій території України.	Слід змінити, як рекомендовано, для точнішого узгодження із статтею 3(1) Конвенції МОП № 81 і статтею 6(1) Конвенції МОП № 129, тому що основні завдання системи інспекції праці полягають не лише у нагляді, контролі та забезпеченні додержання законодавства про працю, а й у <u>сприянні його додержанню</u> , головним чином шляхом надання роботодавцям і працівникам технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній), а також шляхом заохочення вдосконалення законодавства про працю, зокрема за допомогою повідомлення компетентного органу про недоліки або
Повноваження державних інспекторів праці підтверджуються службовим посвідченням, що видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю.	Повноваження державних інспекторів праці підтверджуються службовим посвідченням, що видається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю.	
Форма та порядок видачі службового посвідчення державного інспектора праці затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду та контролю за	Форма та порядок видачі службового посвідчення державного інспектора праці затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сприяння додержанню і здійснення державного нагляду	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
додержанням вимог законодавства про працю.	та контролю за додержанням вимог законодавства про працю.	зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства.
Реєстр службових посвідчень державних інспекторів праці ведеться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, та публікується на офіційному веб-сайті цього органу.	Реєстр службових посвідчень державних інспекторів праці ведеться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, та публікується на офіційному веб-сайті цього органу.	
Державні інспектори праці за умови пред'явлення службового посвідчення мають право:	Державні інспектори праці за умови пред'явлення службового посвідчення мають такі повноваження:	Для ясності та забезпечення термінологічної узгодженості з заголовком цієї статті та точнішого узгодження зі статтею 12(1) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1) Конвенції МОП № 129.
1) у ході проведення інспекційного відвідування безперешкодно, без попереднього повідомлення о будь-якій годині доби відвідувати будь-які робочі місця (зони), а також проходити до будь-яких виробничих, службових та адміністративних приміщень, в яких використовується наймана праця;	Це положення слід викласти у такій редакції: «1) безперешкодно, без попереднього повідомлення о будь-якій годині доби проходити на будь-яке підприємство, що підлягає інспекції;» Це положення слід викласти у вищенаведеній редакції з таких причин: 1. Для точнішого узгодження цього положення зі статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129: а. шляхом заміни слів «безперешкодно... відвідувати» словами «безперешкодно... проходити на», тому що причини проходу на робоче місце можуть полягати не лише у здійсненні інспекційного відвідування, а й у наданні інформації та технічних рекомендацій; проведенні інформаційного заходу чи інформаційно-роз'яснювальної кампанії; проведення розслідування нещасного випадку на роботі або професійного захворювання; вручення роботодавцеві повідомлення або припису; збирання документів тощо; б. шляхом видалення слів «в яких використовується наймана праця», тому що до проходу на робоче місце інспектори праці не можуть бути повністю впевнені в тому,	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	чи використовується там наймана праця або ні. Вони можуть підозрювати це, але підтвердити таку підозру можуть тільки доказами, які можна зібрати лише після проходу на робоче місце (а не до того). Інші можливий варіант – додати слова «або в яких, як вони обґрунтовано вважають, використовується наймана праця»; с. а найважливіше - шляхом видалення виразу «у ході проведення інспекційного відвідування», тому що він викликає плутанину, неоднозначність і правову невизначеність щодо сенсу всього цього положення. По суті, очевидно, що «у ході проведення інспекційного відвідування» інспектор праці повинен мати можливість «безперешкодно, без попереднього повідомлення о будь-якій годині доби відвідувати будь-які робочі місця (зони), а також проходити до будь-яких виробничих, службових та адміністративних приміщень, в яких використовується наймана праця», тому що інспектор праці вже знаходиться там!... Додання виразу «у ході проведення інспекційного відвідування», однак, змінює сенс цього положення так, що це суперечить статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, мета яких – забезпечити, щоб інспектори праці мали право безперешкодно, без попереднього повідомлення і в будь-яку годину доби проходити на будь-яке підприємство, яке підлягає інспекції. Це означає, що інспекторам праці повинно бути дозволено безперешкодно, без попереднього повідомлення і в будь-яку годину доби проходити на будь-яке підприємство <u>до початку безпосередньо інспекційного відвідування (а не тільки у ході цього відвідування)!</u> 2. Одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують (як і нова редакція цього положення) «<u>проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення</u>». КЕЗКР настійно закликав Уряд <u>«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u>, зокрема статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, <u>«а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u>²³.	

²³ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	3. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».	
2)		
	3) здійснювати будь-які перевірки, контроль і розслідування котрі вони можуть вважати потрібними, щоб упевнитися в тому, що законодавчі положення ефективно виконуються;	Цей пункт слід додати для кращого узгодження з ст. 12(1)(с) Конвенції МОП № 81 та ст. 16(1)(с) Конвенції МОП № 129. Крім того, необхідно пронумерувати цей пункт.
3) ознайомлюватися з оригіналами та робити копії (в тому числі – електронні) актів об'єктів відвідування, які стосуються прав працівників, колективних або трудових договорів, а також документів, ведення яких передбачено законодавством про працю;	4) вимагати ознайомлення з будь-якими книгами, реєстрами або іншими документами, зокрема з актами, колективними та трудовими договорами та іншими документами, ведення яких приписано національними законами або нормативними актами стосовно умов життя і праці, знімати копії з таких документів, в тому числі електронні, або робити витяги з них;	Для кращого узгодження з ст. 12(1)(с)(ii) Конвенції МОП № 81 та ст. 16(1)(с)(ii) Конвенції МОП № 129. Крім того, слід перенумерувати пункт.
4) наодинці або у присутності свідків ставити об'єкту відвідування та/або працівникам, представникам профспілок, їх організацій та об'єднань, члени яких працюють на об'єкті відвідування, запитання, отримувати від них необхідні пояснення, звіти, матеріали, іншу інформацію стосовно стану додержання вимог законодавства про працю, їх порушення та вжиті заходи щодо усунення таких порушень;	5) наодинці або у присутності свідків ставити запитання роботодавцеві та його представникам, працівникам та їхнім представникам, представникам об'єкту відвідування і будь-яким іншим особам у даній робочій зоні з будь-яких аспектів, що стосуються застосування законодавчих положень, отримувати від них необхідні пояснення, звіти, матеріали або іншу інформацію стосовно застосування законодавчих положень;	Для кращого узгодження з ст. 12(1)(с)(i) Конвенції МОП № 81 та ст. 16(1)(с)(i) Конвенції МОП № 129. Крім того, слід перенумерувати пункт.
5)	6)	Слід перенумерувати пункт.
6)	7)	Слід перенумерувати пункт.

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
7) відбирати зразки матеріалів і речовин, які використовуються або обробляються;	8) відбирати зразки виробів , матеріалів і речовин, які використовуються або обробляються, для цілей аналізу, за умови повідомлення роботодавця або його представника про взяття будь-яких виробів, матеріалів або речовин для цих цілей;	Для кращого узгодження з ст. 12(1)(c)(iv) Конвенції МОП № 81 та ст. 16(1)(c)(iii) Конвенції МОП № 129. Крім того, слід перенумерувати пункт.
8) за результатами інспекційного відвідування визнавати роботу такою, що виконується в межах трудових відносин, незалежно від назви та виду договірних відносин між сторонами;	9) за результатами інспекційного відвідування визнавати роботу такою, що виконується в межах трудових відносин, незалежно від відсутності письмового трудового договору і від того, як ці відносини характеризуються в будь-якій угоді про протилежне, договірній чи іншій, яка могла бути укладена між сторонами;	Для кращого узгодження з п. 9 Рекомендації МОП № 198. Також необхідно перенумерувати пункт.
9) вносити об'єктам відвідування обов'язкові для виконання приписи щодо усунення виявлених порушень законодавства про працю;	10) вносити роботодавцям та іншим суб'єктам обов'язкові для виконання приписи щодо усунення виявлених порушень законодавства про працю;	Слід відокремити роботодавців від інших можливих об'єктів відвідування (як-от експертні організації). Крім того. Слід видалити слово «відвідування», забезпечивши можливість внесення інспекторами праці обов'язкового для виконання припису роботодавцям у випадку, якщо інспектори їх не відвідували, якщо порушення може бути доведено іншими засобами, зокрема, і не тільки, за допомогою невиїзного інспектування. Також необхідно перенумерувати пункт.
	11) 3 метою усунення недоліків, виявлених під час інспекційного відвідування, які інспектори праці вважають такими, що загрожують здоров'ю чи життю працівників, інспектори праці мають право вимагати:	Цей пункт слід додати: 1. Для точнішого узгодження зі статтями 13(1) і 13(2) Конвенції МОП № 81 і статтями 18(1) і 18(2) Конвенції МОП № 129;

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	і. внесення протягом розумного терміну змін до установок, споруд, приміщень, інструментів, робочого обладнання, машин, планування або методів роботи, використання небезпечних матеріалів або речовин та робочого місця/робочої зони, які можуть бути необхідні для забезпечення дотримання норм законодавства про безпеку та здоров'я працівників; або	2. Для забезпечення відповідності запропонованим підпунктам 1 і 2 частини другої статті 32 розробленого Мінекономіки проєкту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» (спрямованого на транспонування до внутрішньої юридичної системи України Директиви Ради ЄС 89/391/ЄЕС).
	ii. у разі обґрунтованої безпосередньої та серйозної загрози здоров'ю та життю працівників – вжиття заходів, які підлягають негайному виконанню, включаючи зупинку, припинення, обмеження виконання робіт та / або експлуатації робочого обладнання підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць/зон, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції.	
10)	12)	Слід перенумерувати пункт.
11) залучати, правоохоронні органи для припинення незаконних дій об'єкта відвідування та осіб, які перешкоджають їм виконувати службові обов'язки;	13) звертатися у порядку, затверджені Кабінетом Міністрів України, до правоохоронних органів за допомогою і отримувати цю допомогу для припинення незаконних дій роботодавця або будь-якого іншого об'єкта відвідування та (або) осіб, які	Слід змінити, щоб передбачити право не лише звертатися за допомогою до правоохоронних органів, а й отримувати допомогу від них. Крім того, слід забезпечити звернення і отримання такої підтримки не лише коли відповідна ситуація вже виникла, а й також якщо вона очікується, щоб забезпечити захист

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	перешкоджають їм виконувати службові обов'язки, або якщо такі дії очікуються.	життя, безпеки та здоров'я інспекторів праці до того, як ця подія фактично настане. Крім того, що стосується порядку звернення, слід забезпечити, щоб у неочікуваних і непередбачених випадках таку допомогу можна було зажадати / отримати терміново, тому що зазвичай інспектори праці не можуть передбачити до проведення інспекційного відвідування, чи знадобиться їм така допомога під час відвідування. Щоб забезпечити ефективність порядку звернення і отримання допомоги, цей порядок повинен відповідати подіям, що фактично відбуваються на місці, та передбачати можливість термінового і неочікуваного звернення по допомогу (телефоном, електронною поштою, текстовим повідомленням тощо) і отримання допомоги під час проведення інспекційного відвідування (а не тільки до його початку), без обмеження подальших формальностей, яких мають бути виконані після інспекційного відвідування, для кращого обґрунтування звернення. В іншому разі інспектори праці не завжди звертатимуться по цю допомогу, навіть якщо у них немає підстав вважати, що вона їм знадобиться, тому що вони знають, що якщо вони не попросять допомоги завчасно, вони не зможуть отримати під час інспекційного відвідування. Отже, запроваджений порядок звернення по допомогу до правоохоронних органів не практиці не працюватиме! Слід також перенумерувати пункт.

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
12);	14)	Слід перенумерувати пункт.
13) отримувати безоплатно від об'єктів відвідування, органів, уповноважених управляти майном, органів державної влади статистичні та інші звітні дані, інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання своїх повноважень;	15) отримувати безоплатно від роботодавців та інших об'єктів відвідування, органів, уповноважених управляти майном, органів державної влади статистичні та інші звітні дані, інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання своїх повноважень;	Слід відокремити роботодавців від інших можливих об'єктів відвідування (як-от експертні організації), а також перенумерувати підпункт.
14);	16)	Слід перенумерувати пункт.
14)	17)	Слід перенумерувати пункт.
	18) вирішувати питання про те, чи слід зробити попередження або дати пораду замість того, щоб застосувати або рекомендувати застосувати адміністративні санкції.	Це положення слід додати задля точнішого узгодження зі статтею 17(2) Конвенції МОП № 81 і статтею 22(2) Конвенції МОП № 129. У цьому відношенні важливо нагадати, що одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують <u>«дискреційні повноваження інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попередження»</u>. У цьому зв'язку <u>КЕЗКР настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства Конвенціям МОП №№ 81 і 129»</u>, зокрема статті 17 Конвенції МОП № 81 та статті 22 Конвенції

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		МОП № 129, <u>а також унеможливити встановлення подальших обмежень»²⁴.</u>
Державні інспектори праці у ході здійснення повноважень, передбачених пунктами 1 та / або 2 частини п'ятої цієї статті, можуть отримувати доступ до житла особи лише у випадках наявності згоди цієї особи або вмотивованого рішення суду.	Державні інспектори праці у ході виконання своїх обов'язків можуть отримувати доступ до житла працівника лише у випадках наявності згоди відповідного працівника або вмотивованого рішення суду.	Слід змінити не тільки тому, що частина п'ята цієї статті не має пунктів, а й тому, що необхідно уточнити, що вона стосується конкретно «житла працівника» (а не в цілому «життя особи»), і тому, що ситуації, в яких інспекторам праці може знадобитися доступ до житла працівника, можуть мати більш загальний характер, тобто «у ході виконання своїх обов'язків», щоб урахувати інші ситуації, наприклад, отримання свідчень працівника, вручення повідомлення, надання технічної інформації та порад, отримання документів тощо.
Стаття 262. Основні обов'язки державних інспекторів праці		
.....		
1)		
2)		
3) зберігати конфіденційною інформацію про наявність, джерело та зміст будь-якої скарги щодо недоліків або порушення законодавства про працю, у зв'язку з отриманням якої проводиться інспекційне відвідування, якщо тільки саме джерело не дало згоду на розголошення такої інформації;	3) зберігати конфіденційною інформацію про наявність, джерело та зміст будь-якої скарги щодо недоліків або порушення законодавства про працю, у зв'язку з отриманням якої проводиться інспекційне відвідування, якщо тільки саме джерело не дало згоду на розголошення такої інформації;	Останню частину цього пункту («якщо тільки саме джерело не дало згоду на розголошення такої інформації») слід видалити для кращого узгодження з ст. 15(с) Конвенції МОП № 81 та ст. 20(с) Конвенції МОП № 129, оскільки навіть якщо скарги надають свою згоду на розголошення такої інформації, інспектори праці не повинні цього робити. Якщо

²⁴ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		скаржники хочуть це зробити, вони можуть це зробити самі.
4) інформувати об'єктів відвідування, працівників та інших суб'єктів про найбільш ефективні методи додержання законодавства про працю, надавати технічну інформацію та рекомендації, в тому числі в частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.	4) забезпечувати роботодавців, працівників та інших відповідних суб'єктів технічною інформацією та порадами про найбільш ефективні засоби додержання законодавства про працю, в тому числі в частині забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;	Слід змінити для точнішого узгодження зі статтею 3(1)(b) Конвенції МОП № 81 and Article 6(1)(b) Конвенції МОП № 129. Крім того, слід видалити слово «відвідування», тому що технічна інформація та поради можуть і повинні надаватися не тільки відвідуваним роботодавцям, працівникам та іншим суб'єктам, а й також суб'єктам, які не відвідувалися (ця технічна інформація та поради можуть надаватися телефоном, на зустрічах у приміщенні інспекції праці, електронною поштою, в інтернеті або соціальних мережах). Важливо також указати, що основними одержувачами цієї технічної інформації та порад є роботодавці та працівники, але це можуть бути й «інші відповідні суб'єкти», як-от профспілки, організації роботодавців, експертні організації тощо.
	5) повідомляти про свою присутність роботодавця або його представника або, у доречних випадках, об'єкт відвідування або його представника, якщо тільки інспектор праці не вважатиме, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню його обов'язків.	Цей підпункт слід додати для кращого узгодження з ст. 12(2) Конвенції МОП № 89 та ст. 16(3) Конвенції МОП № 129.
Державним інспекторам праці забороняється:		
1)		
2)		
3)		

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
4)		
5)		
6)		
7) проводити інспекційне відвідування понад строки, встановлені цим Кодексом.	Це положення (а також запропонований пункт 4 частини другої статті 264 і частину п'яту статті 266) слід видалити, тому що: 1. Це положення суперечить статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими <i>«інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм»</i>. 2. Тривалість інспекційних відвідувань або невиїзного інспектування залежить від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: засобів, ресурсів і кількості задіяних інспекторів праці; кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо. 3. Одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони <u>встановлюють максимальну тривалість інспекційних відвідувань</u>. <i>КЕЗКР настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129», зокрема <u>статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, «а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u></i>²⁵.	

²⁵ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	4. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».	
Стаття 263. Незалежність державних інспекторів праці	Стаття 263. Незалежність і засоби державних інспекторів праці	Слід змінити для підвищення чіткості змісту цієї статті
.....		
.....		
1)		
2)		
3)		
4)		
5)		
.....		
.....		
.....		
Стаття 263¹. Оплата праці державних інспекторів праці	Цю статтю слід видалити та замінити рекомендованою нижче (статтею 263¹ «Особливості умов праці інспекторів праці»), оскільки оплата праці інспекторів праці (як і їхня кваліфікація, підготовка, категорії та порядок підвищення по службі) не є аспектом, що стосується регулювання прав і обов'язків роботодавців та працівників, тому цей аспект не повинен регулюватися Кодексом законів про працю. Оплата праці інспекторів праці – дуже важливе питання. Конвенції МОП №№ 81 і 129, наприклад, нагадують державам-членам МОП про необхідність забезпечити, щоб умови роботи інспекторів праці гарантували їхню незалежність від змін в уряді чи небажаного зовнішнього впливу і щоб інспекторам праці відшкодовувалися всі витрати, пов'язані з пересуванням, та будь-які додаткові витрати, які можуть бути потрібні для здійснення ними своїх обов'язків.	
Заробітна плата державного інспектора праці складається з посадового окладу, надбавки за вислугу років, надбавки за ранг державного службовця, надбавки за кваліфікаційну категорію, премії (у разі встановлення), а також інших надбавок згідно із законодавством.		
Мінімальний розмір посадового окладу інспектора праці не може бути менше двох розмірів мінімальної заробітної плати.		

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
Надбавки за кваліфікаційну категорію встановлюються у відсотках до посадового окладу: - інспектор праці (без категорії) – надбавка не встановлюється; - інспектор праці II категорії – 15 відсотків; - інспектор праці I категорії – 25 відсотків; - старший інспектор праці – 50 відсотків; - провідний інспектор праці – 75 відсотків; - головний інспектор праці – 100 відсотків.	Крім того, в нещодавній публікації МОП “A study on labour inspectors’ careers” [Дослідження щодо кар’єри інспекторів праці] (с. 48-49) зазначено, що в Рекомендації МОП № 20 привернуто увагу до «рівня заробітної плати», але цей аспект пов’язано тільки зі свободою від будь-якого небажаного зовнішнього впливу, тобто із справедливою оплатою праці як засобом уникнути спокуси ставитися до певних роботодавців поборжливо в обмін на певні послуги. У публікації зазначено також, що КЕЗКР попереджає, що недостатня оплата праці інспекторів праці може призвести до посилення плінності кадрів інспекції праці та ускладнити залучення висококваліфікованих працівників. Комітет зазначає також, що до окремих інспекторів праці можуть ставитися з неповагою через їхню низьку заробітну плату. Як указано у публікації, КЕЗКР наголошує, що рівень оплати праці інспекторів праці повинен відповідати їхнім обов’язкам і бути як мінімум таким, як у інших державних службовців порівнянних категорій у цій самій країні. Комітет також указує, що пов’язані з результативністю роботи стимули, що надаються колективам і окремим працівникам, є визнанням кваліфікації працівників і сприяють підвищенню їхньої кваліфікації та раціональному використанню їхніх навичок. У вищезгаданій публікації МОП наведено настанови та висвітлено деякі приклади передової практики щодо пакетів оплати праці інспекторів праці, зокрема щодо систем стимулювання за результатами, професійного розвитку, набору, підготовки тощо. Незважаючи на вищевикладене, цю статтю слід видалити та замінити запропонованою нижче (статтею 263¹ «Особливості умов праці інспекторів праці»), тому що, як уже згадувалося вище, оплата праці інспекторів, а також їхня кваліфікація, підготовка, кваліфікаційні категорії та порядок підвищення по службі не мають відношення до регулювання прав і обов’язків роботодавців і працівників і, отже, повинні регулюватися не Кодексом законів про працю, а іншим правовим актом (наприклад, таким як запропонований «професійний стандарт інспектора праці), що має відповідну юридичну силу (щоб забезпечити його ефективність і стабільність).	
	Стаття 263¹. Особливості умов праці інспекторів праці	Цю статтю слід додати з метою: 1. Заміни запропонованої статті 263¹ «Оплата праці державних інспекторів праці», тому що оплата праці інспекторів, а також їхня кваліфікація, підготовка, кваліфікаційні категорії та порядок підвищення по службі
	Умови праці інспекторів праці забезпечують стабільність їхньої зайнятості та їхню незалежність від будь-яких змін в уряді та небажаного зовнішнього впливу.	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	Інспекторів праці набирають виключно з огляду на їхню кваліфікацію для виконання ними своїх обов'язків, у порядку, передбаченому професійним стандартом інспектора праці, встановленому законом.	не мають відношення до регулювання прав і обов'язків роботодавців і працівників і, отже, повинні регулюватися не Кодексом законів про працю, а іншим правовим актом (наприклад, таким як запропонований «професійний стандарт інспектора праці»), що має відповідну юридичну силу (щоб забезпечити його ефективність і стабільність); 2. Узгодження з статтями 6 і 7 Конвенції МОП № 81, статтями 8 і 9 Конвенції МОП № 129 та передовою міжнародною практикою.
	Методи перевірки такої кваліфікації визначаються у професійному стандарті інспектора праці, встановленому законом.	
	Кваліфікаційні категорії інспекторів праці, порядок їхнього підвищення по службі, мінімальна заробітна плата та складові заробітної плати, зокрема посадовий оклад, надбавка за вислугу років, надбавка за ранг державного службовця, надбавка за кваліфікаційну категорію, премії та інші надбавки згідно з законодавством регулюються професійним стандартом інспектора праці, встановленим законом.	
	Інспектори праці отримують відповідну початкову та постійну підготовку для виконання своїх обов'язків, що визначається професійним стандартом, встановленим законом.	
Стаття 263 ² . Відповідальність державних інспекторів праці.	Слід видалити.	Цю статтю слід видалити з причин, пояснених нижче.
Державний інспектор праці несе відповідальність у порядку регресу в розмірі виплаченого з відповідного бюджету відшкодування у зв'язку з незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю такого державного інспектора праці, підтвердженими у встановленому законом порядку.	Слід видалити.	Це положення слід видалити. Ураховуючи особливості функцій інспекторів праці, їхніх обов'язків і статусу (як державних службовців), їхня відповідальність щодо відшкодування повинна регулюватися або окремим законом, який регламентуватиме інспекцію праці (включно з оплатою праці, набором, підготовкою, професійним

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		розвитком тощо), або окремим законом про відповідальність державних службовців. У цьому випадку доречно було б розглянути питання про регулювання системи страхування, у рамках якої інспектори праці могли б передавати свою відповідальність щодо відшкодування у зв'язку з вимогами страховій компанії. <u>У будь-якому випадку це питання не повинно регулюватися Кодексом законів про працю, який регулює відносини між роботодавцями та працівниками.</u>
У разі систематичного (повторно протягом року) прийняття державним інспектором праці рішень, які визнані судом протиправними, а дії (бездіяльність) незаконними, а також порушення норм цього Кодексу до такого державного інспектора праці застосовуються заходи дисциплінарного стягнення відповідно до закону.	Слід видалити.	Це положення слід видалити, оскільки дисциплінарна відповідальність інспекторів праці не повинна регулюватися Кодексом законів про працю. Крім того, факт незгоди суду з думкою, позицією або процедурами, застосованими інспектором праці, не може бути підставою для притягнення інспектора праці до відповідальності, якщо інспектор діяв згідно з законом і дотримувався правомірних процедур, ураховуючи обставини, в яких були зафіксовані ці факти та вжиті ці рішення.
Стаття 264. Об'єкт відвідування	Стаття 264. Об'єкт інспектування	Слід змінити, тому що це може бути об'єкт невиїзного інспектування, яке не обов'язково передбачає проведення відвідування.
Об'єктом відвідування є юридичні особи (включаючи їх структурні та відокремлені підрозділи, які не є юридичними особами); особи, які ведуть (здійснюють, провадять) господарську діяльність без державної реєстрації та фізичні особи, які використовують найману працю.	Об'єктом інспектування є юридичні особи (включаючи їх структурні та відокремлені підрозділи, які не є юридичними особами); особи, які ведуть (здійснюють, провадять) господарську діяльність без державної реєстрації та фізичні особи, які використовують найману працю.	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
Під час проведення інспекційного відвідування об'єкт відвідування має право:	Під час проведення інспекційного відвідування або невиїзного інспектування об'єкт інспектування має право:	
1)		
2) одержувати копію направлення на проведення інспекційного відвідування;	Це положення слід викласти у такій редакції: «2) одержувати копію направлення на проведення інспекційного відвідування або невиїзного інспектування у випадках, коли інспектування є плановим і про нього було повідомлено;» Це положення слід викласти у вищенаведеній редакції для того, щоб: 1. Краще узгодити його зі статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 та статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129; 2. Урахувати ситуації, де інспекційне відвідування проводиться без попереднього повідомлення (як передбачено статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 та статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129), тому що інспектори праці вважають, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню їхніх обов'язків, або у випадках, де інспекційне відвідування проводиться з ініціативи інспектора праці відразу після отримання скарги чи інформації або за результатами його власного спостереження, і часу на реєстрацію інспекційного відвідування до його проведення немає або така реєстрація завдала б шкоди виконанню інспектором своїх обов'язків; 3. Урахувати, що одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують (як і нова редакція цього положення) <u>«проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення»</u>. Отже, <u>КЕЗКР настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u>, зокрема статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	16(1)(а) Конвенції МОП № 129, «а також унеможливити встановлення подальших обмежень» ²⁶ ; 4. Точніше узгодити його з частиною першою статті 9 Конституції України, згідно з якою і <u>Конвенція МОП № 81, і Конвенція МОП № 129, ратифіковані Україною, « (...) є частиною національного законодавства України».</u>	
3)		
4) вимагати припинення інспекційного відвідування у разі перевищення максимального строку здійснення такого заходу, визначеного цим Кодексом;	Це положення (разом із запропонованим пунктом сьомим частини другої статті 262 та частиною п'ятою статті 266) слід видалити, тому що: 1. Це положення суперечить статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм». 2. Воно не враховує, що тривалість інспекційних відвідувань і невиїзного інспектування залежить від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: засобів, ресурсів і кількості задіяних інспекторів праці; кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо. 3. Одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони <u>встановлюють максимальну тривалість інспекційних відвідувань</u>. КЕЗКР настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції	

²⁶ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	<i>праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129», зокрема статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, «а також унеможливити встановлення подальших обмежень»²⁷.</i> 4. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».	
5)		
6)		
7)		
8)		
9)		
10)		
11)		
12)		
13) не допускати до проведення інспекційного відвідування державного інспектора праці у разі відсутності у нього службового посвідчення та направлення на проведення інспекційного відвідування;	Це положення слід змінити шляхом видалення останньої частини «та направлення на проведення інспекційного відвідування», а саме: «13) не допускати до проведення інспекційного відвідування державного інспектора праці у разі відсутності у нього службового посвідчення та направлення на проведення інспекційного відвідування;» Це положення слід викласти у вищенаведеній редакції для того, щоб: 1. Краще узгодити його зі статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 та статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129. 2. Урахувати ситуації, де інспекційне відвідування проводиться без попереднього повідомлення (як передбачено статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 та статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129), тому що інспектори праці вважають, що таке повідомлення може	

²⁷ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	завдати шкоди виконанню їхніх обов'язків, або у випадках, де інспекційне відвідування проводиться з ініціативи інспектора праці відразу після отримання скарги чи інформації або за результатами його власного спостереження, і часу на реєстрацію інспекційного відвідування та (або) отримання направлення до його проведення немає або така попередня реєстрація і (або) видача такого направлення завдала б шкоди виконанню інспектором своїх обов'язків. 3. Урахувати, що одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують (як і нова редакція цього положення) <u>«проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення»</u>. Отже, КЕЗКР настійно закликав Уряд <u>«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u>, зокрема статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, <u>«а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u>²⁸. 4. Точніше узгодити його з частиною першою статті 9 Конституції України, згідно з якою і Конвенція МОП № 81, і Конвенція МОП № 129, ратифіковані Україною, <u>« (...) є частиною національного законодавства України»</u>.	
14)		
15)		
Стаття 265. Підстави проведення інспекційних відвідувань		
Інспекційні відвідування проводяться з таких підстав:	Інспекційні відвідування та невізні інспектування проводяться з таких підстав:	Слід змінити для ясності.
1);		
2) за рішенням керівника органу державного нагляду (контролю) про проведення інспекційного відвідування виключно з питань виявлення порушень, передбачених	Ці два пункти слід змінити та об'єднати в один, а саме:	

²⁸ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
пунктом 1 частини другої статті 268 цього Кодексу, прийнятим за результатами аналізу інформації, отриманої від органів державної влади та з інших джерел, доступ до яких не обмежений законодавством;	2) за рішенням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері сприяння додержанню та державного контролю за додержанням законодавства про працю, спрямованим на забезпечення виконання функцій інспекції праці; Ці два пункти слід змінити, як рекомендовано вище, оскільки:	
3) за рішенням керівника органу державного нагляду (контролю) про проведення інспекційного відвідування, прийнятим за результатами аналізу обґрунтованої інформації, отриманої від профспілки про порушення прав її члена;	- Вони суперечать статтям 12(1)(a) і 12(1)(b) Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і 16(1)(b) Конвенції МОП № 129; - Вони обмежують вільну ініціативу інспекторів праці щодо проведення інспекційних відвідувань, передбачену статтями 12(1)(a) та 12(1)(b) Конвенції МОП № 81 і статтями 16(1)(a) та 16(1)(b) Конвенції МОП № 129, оскільки вони встановлюють попередні умови для проведення інспекційних відвідувань, чим обмежують вільну ініціативу інспекторів праці та перешкоджають виконанню ними своїх обов'язків; - Згідно зі статтями 12(1)(a) і 12(1)(b) Конвенції МОП № 81 та статтями 16(1)(a) і 16(1)(b) Конвенції МОП № 129, рішення керівника органу інспекції праці (або, власно кажучи, будь-якого інспектора праці) про проведення інспекційного відвідування не повинно обмежуватися «виключно виявленням порушень, передбачених пунктом 1 частини другої статті 268 цього Кодексу» і (або) обумовлюватися «результатами аналізу інформації, отриманої від органів державної влади та з інших джерел, доступ до яких не обмежений законодавством» або «результатами аналізу обґрунтованої інформації, отриманої від профспілки про порушення прав її члена», <u>а повинно передбачати виконання всіх функцій інспекції праці на всіх підприємствах, які підлягають інспекції, як передбачено статтями 2(1) і 3(1) Конвенції МОП № 81 та статтями 3-5 and 6(1) Конвенції МОП № 129;</u> - Одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують (як і нова редакція цього положення) <u>«проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення»</u>. Отже, КЕЗКР настійно закликав Уряд <u>«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u>,	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	зокрема статей 12(1)(a) і (b) Конвенції МОП № 81 і статей 16(1)(a) і (b) Конвенції МОП № 129, «а також унеможливити встановлення подальших обмежень» ²⁹ . 5. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».	
4)		
5)		
6)		
7)		
8)		
9) у разі невиконання вимог припису (не пізніше двадцяти робочих днів від останнього дня строку усунення порушень, визначеного у приписі);	Редакцію цього положення слід змінити, видаливши останню частину (не пізніше двадцяти робочих днів від останнього дня строку усунення порушень, визначеного у приписі), а саме: «9) у разі невиконання вимог припису (не пізніше двадцяти робочих днів від останнього дня строку усунення порушень, визначеного у приписі);» Необхідність внесення такої зміни до цього положення обумовлена тим, що обмеження повноваження інспекторів праці на проведення інспекційних відвідувань «пізніше двадцяти робочих днів від останнього дня строку усунення порушень, визначеного у приписі»: 1. Суперечить статтям 12(1)(a) і (b) Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і (b) Конвенції МОП № 129, оскільки обмежує передбачену можливість проведення інспекторами праці інспекційних відвідувань за власною ініціативою; 2. Суперечить статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм». 3. Не враховує, що одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують (як і це	

²⁹ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	положення) <u>«проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення» і «періодичність інспекційних відвідувань. КЕЗКР у цьому відношенні настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129», зокрема статтям 12(1)(а), 12(1)(b) і 16 Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(а), 16(1)(b) і 21 Конвенції МОП № 129, «а також унеможливити встановлення подальших обмежень»³⁰.</u> 4. Не враховує, що Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».	
10) за зверненням об'єкта відвідування.	10) за зверненням роботодавця, представницької організації роботодавця або, якщо це відноситься до правової компетенції центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань сприяння додержанню і державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, іншого відповідного суб'єкта;	Слід змінити, як рекомендовано, з метою забезпечити, щоб інспекційні відвідування обмежувалися сферою компетенції інспекції праці та спрямовувалися на суб'єктів трудових відносин (працівників, роботодавців та їхніх представників) та інших відповідних суб'єктів, ураховуючи коло функцій інспекції праці. Крім того, слід видалити слово «відвідування», тому що його застосування передбачає, що згадані суб'єкти мали бути відвідані до перевірки запропонованої «підстави» проведення відвідувань.
	11) за скаргю представника працівників із питань безпеки та здоров'я працівників або профспілкового представника працівників;	Для точнішого узгодження з статтею 5 Конвенції МОП № 81, статтями 12(1) і 13 Конвенції МОП № 129 та статтею 11(6) Директиви ЄС 89/391/ЄЕС.
	12) за власною ініціативою інспекторів праці.	Для кращого узгодження з Конвенціями МОП №№ 81 і 129 та нещодавніми зауваженнями КЕЗКР до України стосовно інспекції праці.

³⁰ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	Інспектори праці мають право під час проведення інспекційного відвідування або невиїзного інспектування розширити сферу інспекційного відвідування або невиїзного відвідування залежно від ситуації, яку вони виявили.	Цю нову частину слід додати для узгодження з статтею 16 Конвенції МОП № 81 і статтею 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так <u>ретельно</u>, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм», <u>з усіх питань</u>, що відносяться до сфери компетенції інспекції праці, як зазначено у статті 3(1) Конвенції МОП № 81 та статті 6(1) Конвенції МОП № 129. Якщо інспекторам праці не дозволити розширяти сферу інспекційних відвідувань понад підстави, якими вони були обумовлені спочатку, в умовах ситуацій, з якими вони можуть стикнутися безпосередньо під час інспекційних відвідувань, це суперечило б статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими вони повинні проводити інспекційні відвідування з тією глибиною, яку вони вважають потрібною для забезпечення додержання правових норм. Крім того, якщо б це було не так: 1. Який би сенс був у випадку, якщо інспектор праці, що проводить інспекційне відвідування з метою перевірки стану безпеки та здоров'я щодо експлуатації робочого обладнання, виявив би, що в одній робочій зоні високо на риштуванні працюють 4 робітники (без належних засобів колективного та індивідуального захисту), які зазнають безпосереднього і дуже серйозного ризику падіння з висоти й загибелі, а інспектор при цьому не може

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		втрутитися, тому що перевірка експлуатації риштування (про існування якого інспектор навіть не знав) не була зазначена в якості підстави інспекційного відвідування? Чи не повинен інспектор втрутитися? Тепер уявімо, що інспектор не втрутився і вищезгадані 4 робітники впали й загинули. Хто винен? 2. Крім того, який сенс із точки зору ефективності був би у ситуації, в якій інспектор праці під час інспекційного відвідування на визначеній підставі виявив би, що інші правові норми, не зазначені у підставі, яка привела його туди, не виконуються? Чи повинен інспектор праці проігнорувати ці порушення лише тому, що вони не зазначені як підстава інспекційного відвідування? Чи повинен він повернутися на це підприємство іншим разом, на тій підставі, раніше не передбаченій? Причому цього разу з додатковими витратами і, отже, з нижчою ефективністю та дієвістю? А які загальні функції запобігання в такій ситуації повинна мати інспекція праці, коли вона не може діяти, навіть якщо виявлено порушення правових норм? Який сигнал така практика надсилає і роботодавцям, і працівникам?
.....		
Стаття 266. Порядок проведення інспекційних відвідувань		
Інспекційне відвідування підлягає реєстрації державною інспекцією праці у порядку,	Інспекційне відвідування підлягає реєстрації державною інспекцією праці до відвідування	Ці дві запропоновані частини (поряд із частиною восьмою цієї статті, наведеною

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю.	або, де це неможливо через терміновість або може зашкодити виконанню обов'язків інспектором, відразу після відвідування у порядку, затвердженому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері здійснення державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю.	нижче) слід переформулювати, як рекомендовано, тому що вони <u>обмежують проведення інспекційних відвідувань інспекторами праці за власною ініціативою в будь-який час доби без попереднього повідомлення і могли б перешкодити проведенню ними інспекційних відвідувань у слушний час у випадку ситуацій, про які їм стало відомо і які вимагають негайного і термінового проведення інспекційних відвідувань</u> . Це необхідно, зокрема, для того, щоб:
Забороняється проводити інспекційні відвідування, не зареєстровані у встановленому законодавством порядку державною інспекцією праці.	У разі неможливості реєстрації інспекційних відвідувань або невиїзних інспектувань до їх проведення така реєстрація здійснюється в якомога стислий термін.	1. Краще узгодити це положення зі статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 та статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129; 2. Урахувати ситуації, де інспекційне відвідування проводиться без попереднього повідомлення (як передбачено статтею 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 та статтею 16(1)(а) Конвенції МОП № 129), тому що інспектори праці вважають, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню їхніх обов'язків, або у випадках, де інспекційне відвідування проводиться з ініціативи інспектора праці відразу після отримання скарги чи інформації або за результатами його власного спостереження, і часу на реєстрацію інспекційного відвідування та (або) отримання направлення до його проведення немає або така попередня реєстрація і (або) видача такого

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		направлення завдала б шкоди виконанню інспектором своїх обов'язків. 3. Урахувати, що одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони обмежують (як і нова редакція цього положення) <u>«проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення»</u>. Отже, КЕЗКР настійно закликав Уряд <u>«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u>, зокрема статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, <u>«а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u>³¹. 4. Точніше узгодити його з частиною першою статті 9 Конституції України, згідно з якою і <u>Конвенція МОП № 81, і Конвенція МОП № 129, ратифіковані Україною, « (...) є частиною національного законодавства України»</u>.
Під час підготовки до проведення інспекційного відвідування державний	Під час підготовки до проведення інспекційного відвідування державний	Слід змінити для кращого узгодження з ст. 5 Конвенції МОП № 81 та ст. 13 Конвенції МОП №

³¹ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
інспектор праці може одержати інформацію та/або документи, що стосуються предмета інспекційного відвідування, зокрема шляхом проведення аналізу наявної (доступної) інформації про стан дотримання об'єктом відвідування законодавства про працю, про раніше проведені інспекційні відвідування, будь-якої іншої інформації з інших джерел, доступ до яких не обмежено законом.	інспектор праці може одержати інформацію та/або документи, що стосуються предмета інспекційного відвідування, зокрема шляхом проведення аналізу наявної (доступної) інформації про стан дотримання об'єктом відвідування законодавства про працю, інформацію стосовно раніше проведених інспекційних відвідувань, інформацію з інших джерел, зокрема, і не тільки, від працівників, профспілок, роботодавців, організацій роботодавців, а також інформацію, якою володіють інші державні органи, якщо такий доступ не заборонено законом.	129, розширення джерел інформації та забезпечення у необхідних випадках співпраці з працівниками, роботодавцями та їхніми представниками і іншими державними органами та їх залучення.
.....		
Тривалість інспекційного відвідування не може перевищувати десяти робочих днів.	Це положення (разом із запропонованим пунктом 7 частини другої статті 262 та запропонованим пунктом 4 частини другої статті 264) слід видалити, тому що: 1. Це положення суперечить статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими <i>«інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм»</i>; 2. Воно не враховує, що тривалість інспекційних відвідувань і невиїзного інспектування залежить від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: засобів, ресурсів і кількості задіяних інспекторів праці; кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо;	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	3. Одним з основних аспектів, який спонукав КЕЗКР МОП зробити висновок про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 і постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, був саме той факт, що вони <u>встановлюють максимальну тривалість інспекційних відвідувань</u>. <i>КЕЗКР настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129», зокрема <u>статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, «а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u></i>³². 4. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».	
Для участі в інспекційних відвідуваннях державним інспектором праці можуть залучатися представники профспілки (якщо підставою проведення інспекційного відвідування є інформація, отримана від цієї профспілки, або звернення її члена), організацій об'єктів відвідування та їх об'єднань, органів державної влади.	Для участі в інспекційних відвідуваннях державним інспектором праці можуть залучатися, якщо він вважає це потрібним, працівники та їх представницькі організації профспілки (якщо підставою проведення інспекційного відвідування є інформація, отримана від цієї профспілки, або звернення її члена), роботодавці та їх представницькі організації, об'єкти відвідування та їх представницькі організації і об'єднань, органів державної влади, експерти, а також інші приватні або державні органи чи суб'єкти.	Цю частину слід змінити, як рекомендовано, для точнішого її узгодження з статтями 5 і 9 Конвенції МОП № 81 та статтями 11-13 Конвенції МОП № 129. Зокрема, інспектори праці повинні мати можливість залучати до участі в інспекційних відвідуваннях, якщо вони вважають це потрібним, працівників та їх представницькі організації, роботодавців та їх представницькі організації (без будь-яких попередніх умов, зокрема незалежно від того, що «підставою проведення інспекційного відвідування є інформація, отримана від профспілки, або звернення її члена»), об'єкти відвідування та їх представницькі організації, експертів, а також інші приватні або державні органи чи суб'єктів.
Під час проведення інспекційного відвідування з'ясовуються ті питання, необхідність перевірки яких стала підставою	Під час проведення інспекційного відвідування, незалежно від того, чи було воно попередньо зареєстровано, та без	Це положення слід змінити, як рекомендовано, з таких причин:

³² Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
для проведення цього відвідування, а також питання щодо додержання об'єктом відвідування вимог законодавства у частині оформлення трудових відносин.	обмеження контролю за додержанням законодавчих положень про формалізацію трудових відносин інспектори праці мають право розширювати підстави відвідування, збільшувати його тривалість і частоту з метою контролю та забезпечення додержання інших законодавчих положень, виходячи з ситуацій, які вони виявляють під час вищезгаданого інспекційного відвідування, а також проводити інспекційні відвідування так часто, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних законодавчих положень.	1. Це положення суперечить статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм», тому що воно встановлює обмеження обсягу, тривалості та періодичності інспекційних відвідувань. 2. Інспектори праці повинні мати можливість розширювати обсяг інспекційних відвідувань або невиїзних інспектувань, а також збільшувати їхню тривалість і частоту зокрема залежно від ситуацій, які вони виявляють на підприємствах під час інспекційних відвідувань. 3. Тривалість, періодичність і обсяг інспекційних відвідувань або невиїзного інспектування залежать від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: засобів, ресурсів і кількості залучених інспекторів; кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо. 4. Деякі з обмежень повноважень інспекторів праці, які КЕЗКР МОП виявив у Законі № 877, постанові КМУ № 295 та постанові КМУ № 823, полягали саме у встановленні <i>«максимальної тривалості інспекційних відвідувань»</i> і обмеженні <i>«періодичності інспекційних відвідувань»</i>. КЕЗКР настійно закликав Уряд <u>«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u>, зокрема статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, <u>«а також унеможливити встановлення подальших обмежень»</u>³³. 5. Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони,

³³ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».
Під час проведення інспекційного відвідування державний інспектор праці повинен пред'явити об'єкту відвідування або уповноваженій ним посадовій особі своє службове посвідчення та надати копію направлення на проведення інспекційного відвідування.	Під час проведення інспекційного відвідування державний інспектор праці повинен пред'явити об'єкту відвідування або уповноваженій ним посадовій особі своє службове посвідчення та, якщо було попередньо зареєстровано інспекційне відвідування і видано направлення , надати копію направлення на проведення інспекційного відвідування.	Слід змінити, щоб передбачити ситуацію, де інспекційне відвідування проводиться без попередньої реєстрації і без видачі вищезгаданого направлення, як уже зазначалося в рекомендаціях щодо зміни редакції двох (взаємозв'язаних) частин цієї статті, першої та другої (див. вище).
У разі відсутності/ненадання об'єктом відвідування документів, ведення яких передбачено законодавством про працю, об'єкту відвідування вноситься письмова вимога із зазначенням строку поновлення та/або надання документів. Строк проведення інспекційного відвідування продовжується на час виконання такої вимоги, який не враховується до максимального строку проведення інспекційного відвідування.	У разі відсутності/ненадання об'єктом відвідування документів, ведення яких передбачено законодавством про працю, і без обмеження відповідних санкцій, об'єктові інспекційного відвідування вноситься письмова вимога із зазначенням строку поновлення та/або надання документів. У випадку, згаданому в попередній частині, державний інспектор праці ухвалює рішення про продовження або припинення інспекційного відвідування до отримання необхідних документів.	Слід змінити й доповнити запропонованою додатковою частиною з метою забезпечити, щоб у такій ситуації: • об'єкт відвідування ніс відповідальність за невиконання свого обов'язку і, отже, на нього міг бути накладений штраф; • саме інспектор праці вирішував, чи продовжити або зупинити проведення інспекційного відвідування, залежно від актуальності відсутнього документа, можливості та важливості продовження інспекційного відвідування, характеру ситуації й тяжкості виявлених порушень.
.....		
.....		
Стаття 267. Складення документів за результатами інспекційного відвідування.		
.....		
.....		
.....		

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
.....		
.....		
.....		
Припис є обов'язковою для виконання у визначені строки письмовою вимогою державного інспектора праці про усунення об'єктом відвідування порушень вимог законодавства про працю, виявлених під час інспекційного відвідування.	Слід доповнити нижченаведеною частиною. Інспектор праці самостійно вирішує, чи слід ужити заходів для притягнення роботодавця до відповідальності за порушення, викладені в акті та (або) у приписі, згаданих у попередній частині, незалежно від того, чи усунено виявлені порушення.	Нову частину слід додати, як рекомендовано, з таких причин: 1. Для точнішого узгодження з міжнародними трудовими нормами, зокрема ст. 17(2) Конвенції МОП № 81 та ст. 22(2) Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспектори праці мають право самі вирішувати питання про те, чи слід зробити попередження або дати пораду замість того, щоб порушити або рекомендувати порушити судове переслідування». 2. Для врахування висновку КЕЗКР про те, що Закон № 877, постанова КМУ № 295 та постанова КМУ № 823 передбачають деякі обмеження повноважень інспекторів праці, зокрема дискреційних повноважень інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попередження. КЕЗКР настійно закликав Уряд <u>«ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства положенням Конвенцій МОП №№ 81 та 129»</u> , зокрема статті 17 Конвенції МОП № 81 і статті 22 Конвенції МОП № 129, «а

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		<i>також унеможливити встановлення подальших обмежень»³⁴.</i> 3. Для врахування того факту, що Україною ратифіковано і Конвенцію МОП № 81, і Конвенцію МОП № 129, тому вони, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України».
.....		
.....		
Припис може бути оскаржений протягом п'яти робочих днів з дня його отримання до керівника або заступника керівника відповідного територіального органу державної інспекції праці.	Слід доповнити нижченаведеною частиною. Стосовно випадків, передбачених у пп. 1 і 2 частини другої статті 32 Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» та у пп. і) та ii) п. 11 частини дев'ятої статті 261 цього Закону щодо повідомлення роботодавця про вжиття у розумні строки запобіжних і захисних заходів із безпеки та здоров'я і (або) негайного припинення робіт для забезпечення безпеки і здоров'я працівників заперечення, скарги або звернення роботодавців до суду не мають зупиняльної сили.	Нову частину слід додати з таких причин: 1. Потрібно забезпечити, щоб необхідні заходи з безпеки та здоров'я, а також запобіжні заходи (передбачені у пп. 1 і 2 частини другої статті 32 розробленого Мінекономіки проєкту Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» та рекомендовані як нові підпункти і) та ii) пункту 11 частини дев'ятої статті 261 цього проєкту Закону) здійснювалися ефективно і своєчасно, щоб досягти їхньої мети, а саме забезпечити безпеку, охорону здоров'я і захист життя працівників. 2. Потрібно забезпечити точніше узгодження з міжнародними трудовими нормами та передовою практикою, зокрема з статтею 13 Конвенції МОП № 81 та статтею 18 Конвенції МОП № 129. По суті, якщо припис про негайне припинення робіт (виданий у випадку дуже серйозної та неминучої

³⁴ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#), та [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) (обидва - щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		загрози життю і здоров'ю працівників) можна було б оскаржити з зупиняльною силою, то на момент ухвалення рішення за такою скаргою він був би взагалі непотрібним, тому що на той момент працівники, ймовірно за все, вже були б мертві або серйозно травмовані...
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
Стаття 268. Відповідальність за порушення законодавства про працю		
Об'єкти відвідування несуть відповідальність у вигляді штрафу в разі:	Об'єкти відвідування, їхні власники, керівники та юридичні представники несуть відповідальність у вигляді штрафу, без обмеження у доречних випадках цивільної та кримінальної відповідальності , у разі:	Слід змінити задля узгодження з передовою міжнародною практикою та знеохочення до недотримання норм.
6)	6)	Необхідно перенумерувати пункт.
7) порушення інших вимог законодавства про працю, крім передбачених пунктами 1–6 цієї частини,	7) порушення інших вимог законодавства про працю, крім передбачених пунктами 1–6 цієї частини та крім передбачених статтею 35 Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі»,	Необхідно уникнути того, щоб за всі порушення, передбачені статтею 35 Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» (який також вважається складовою «законодавства про працю» згідно зі ст. 3(1) Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі») санкція у вигляді штрафу становила одну мінімальну заробітну плату (як передбачено у цьому пункті). Крім того, порушення, передбачені в цьому залишковому положенні, слід звести до

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		мінімуму, тому що розмір штрафу повинен залежати від характеру і ступеня тяжкості порушень.
- у розмірі мінімальної заробітної плати;	Це положення слід змінити, а саме додати в його кінці (як було в попередній редакції) фразу «за кожне таке порушення», щоб покращити ясність, уточнивши, що воно поширюється на всі порушення без винятку: «– у розмірі мінімальної заробітної плати за кожне таке порушення;» Крім того, це залишкове положення, яким передбачено штраф у розмірі <u>мінімальної заробітної плати</u> за кожне інше порушення законодавства про працю, ніж передбачене пунктами 1-6 цієї частини, не узгоджується з еквівалентним положенням пункту 16 частини четвертої статті 35 Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі», яким передбачено штраф у розмірі <u>половини мінімальної заробітної плати</u> за інші порушення цього Закону, не зазначені у попередніх пунктах. Через це дане положення слід змінити, щоб забезпечити узгодженість із пунктом 16 частини четвертої статті 35 Закону «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі». До того ж, ці різні порушення та відповідні санкції повинні зазначатися, максимально можливою мірою, в окремих правових нормах і не об'єднуватися в залишковому положенні: більш тяжкі порушення слід визначити конкретно, а санкції за них – передбачити в окремих правових нормах. Зокрема, у цій статті 268 слід особливо передбачити конкретні та індивідуалізовані порушення та відповідні санкції за найбільш тяжкі та важливі порушення. Крім цього: 1. розмір штрафів повинен також залежати від розміру роботодавців/об'єктів відвідування; 2. розмір штрафу також повинен включати суму матеріальної вигоди роботодавця/об'єкта відвідування від скоєння порушення, щоб уникнути ситуації, де вчинення порушення і сплата праці були б вигіднішим кроком, ніж дотримання положень законодавства, і в такий спосіб знеохотити до недотримання норм; 3. слід також запровадити нефінансові акцесорні санкції, більше спрямовані на життєво важливі інтереси роботодавців.	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
8) вчинення порушення, передбаченого пунктом 7 цієї частини, повторно протягом року з дня виявлення порушення, - у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати.	8) у випадку, якщо порушник вчиняє аналогічне порушення, передбачене законодавством про працю, повторно протягом року з дня виявлення попереднього порушення, штраф стягується у подвійному розмірі штрафу, передбаченого в цьому Законі.	Це положення слід змінити, як рекомендовано, з метою: • уникнути повторення порушень шляхом запровадження санкцій за повторні порушення у спосіб, який ефективніше знеохотить до їх повторення у подальшому; • узгодити це положення з еквівалентним положенням, передбаченим у пункті 6 статті 35 Розділу VII розробленого Мінекономіки проєкту Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі».
.....		
Стаття 269. Порядок притягнення до відповідальності за порушення законодавства про працю.		
У разі сплати об'єктом відвідування п'ятдесяти відсотків розміру штрафу протягом десяти банківських днів з дня вручення постанови про накладення штрафу така постанова вважається виконаною.	У разі сплати об'єктом відвідування п'ятдесяти відсотків розміру штрафу та доведення факту усунення ним порушень, які обумовили накладення штрафу, протягом десяти банківських днів з дня вручення постанови про накладення штрафу така постанова вважається виконаною.	Необхідність цієї зміни обумовлена тим, що для того, щоб порушник міг сплатити лише половину штрафу, а постанова вважалася виконаною, він повинен не тільки сплатити половину штрафу, а й забезпечити та довести усунення ним у цей самий строк порушень, що обумовили накладення штрафу.
Стаття 270. Забезпечення об'єкта відвідування, його працівників, інших осіб інформацією щодо найбільш ефективних способів додержання законодавства про працю, технічною інформацією та рекомендаціями	Стаття 270. Забезпечення технічною інформацією та порадами	Слід змінити з таких причин: 1. Функція інспекції праці щодо забезпечення технічною інформацією та порадами орієнтована на роботодавців і працівників як основних одержувачів. 2. Технічна інформація та поради можуть (і повинні) надаватися кількома засобами (а не лише за допомогою інспекційних відвідувань), наприклад, звичайною поштою, електронною поштою, через веб-сайт, телефоном, у ході особистих зустрічей

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		у приміщенні інспекції праці, через соціальні мережі тощо, причому не тільки об'єктам інспектування.
За письмовою заявою об'єкта відвідування державні інспектори праці можуть проводити аналіз стану дотримання законодавства про працю та надавати рекомендації щодо його застосування.	За заявою працівника, роботодавця або іншого відповідного об'єкта, з урахуванням правової компетенції інспекції праці, або їхніх представницьких організацій інспектори праці можуть проводити аналіз стану дотримання законодавства про працю та надавати рекомендації щодо його застосування.	Слід змінити, як рекомендовано, для точнішого узгодження з статтями 5 Конвенції МОП № 81 та 12(1) і 13 Конвенції МОП № 129. Крім того, це положення слід змінити таким чином: • Слід видалити термін «об'єкт відвідування», тому що згаданий аналіз і рекомендації можуть не обов'язково означати проведення інспекційного відвідування (вони можуть надаватися телефоном, електронною поштою, факсом, інтернетом, на особистих зустрічах у приміщенні інспекції праці тощо); • Слід видалити слово «письмовою», тому що заява (а також надання технічної інформації та порад) може бути усною (наприклад, під час інспекційного відвідування).
Під час проведення інспекційного відвідування за згодою об'єкта відвідування державні інспектори праці можуть здійснювати аналіз інформації про ступінь інтеграції гендерних підходів, що створюють передумови для забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, в організації діяльності підприємства, установи, організації, за формою, встановленою спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, за результатами якого	Це положення слід видалити, як рекомендовано, тому що питання рівності та відсутності дискримінації між жінками та чоловіками у сфері праці та зайнятості вже підпадає під дію законодавства про працю, отже інспектори праці вже мають правову компетенцію для того, щоб сприяти дотриманню законодавчих положень, контролювати та забезпечувати їх дотримання, а також надавати технічну інформацію та поради з цих питань. Ураховуючи це, вони не потребують згоди роботодавця на перевірку стану дотримання цих положень.	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
надають рекомендації стосовно забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.		
З метою запобігання порушенням законодавства про працю державною інспекцією праці забезпечується проведення регулярних інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо найбільш ефективних способів дотримання норм законодавства про працю, захисту і поновлення трудових прав працівників.	З метою сприяння дотриманню законодавства про працю державною інспекцією праці можуть проводитися регулярні інформаційні заходи або інформаційно-роз'яснювальні кампанії щодо найбільш ефективних способів дотримання норм законодавства про працю і шляхів більш ефективного захисту і поновлення трудових прав працівників.	Слід змінити для ясності, а також із таких причин: • Мета інформаційно-роз'яснювальних кампаній полягає переважно в тому, щоб із самого початку доводити до відома цільової аудиторії важливість відповідних положень законодавства і надавати інформацію про те, як краще виконувати їх. Це – більш «позитивний» варіант опису предмету цих кампаній. Звичайно, виконуючи цю функцію, ці кампанії допомагають запобігати порушенням законодавства про працю. • Ця діяльність може включати інформаційні заходи з вужче визначеним предметом і більш специфічною аудиторією.
.....		
Державний інспектор праці самостійно приймає рішення про необхідність відвідування об'єкта відвідування, працівників, інших осіб з метою їх інформування та надання рекомендацій про найбільш ефективні способи дотримання законодавства про працю, моніторингу стану його дотримання, у тому числі щодо оформлення трудових відносин, а також забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.	Державний інспектор праці самостійно приймає рішення про необхідність відвідування роботодавця, працівників або іншого суб'єкта з метою надання технічної інформації та порад про найбільш ефективні способи дотримання законодавства про працю, моніторингу стану його дотримання, у тому числі щодо оформлення трудових відносин, а також забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.	Слід змінити для ясності, усунувши багатослів'я («відвідування об'єкта відвідування») і підкресливши, що законодавство про працю зосереджено на відносинах між роботодавцями та працівниками.
2. У статті 2 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у		

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
сфері господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 29, ст. 389 із наступними змінами):		
1)		
2) доповнити частиною одинадцятою такого змісту: «Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, зобов'язаний з урахуванням особливостей, визначених Кодексом законів про працю України та міжнародними договорами, забезпечити дотримання вимог статті 1, статті 3, частин першої, четвертої, шостої - восьмої, абзацу другого частини десятої, частин тринадцятої - чотирнадцятої статті 4, статті 4 ¹ , частин першої - четвертої, шостої та десятої статті 7, статті 9, абзаців першого – восьмого, десятого – дев'ятнадцятого, двадцять першого – двадцять четвертого частини першої статті 10, статей 13-18, частини першої статті 19, 20, 21 цього Закону.».	Ці два положення слід видалити, тому що систему інспекції праці слід виключити зі сфери дії Закону України № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Відомості Верховної Ради України, 2007 р., № 29, с. 389, зі змінами), з таких причин: 1. Закон України № 877 <u>сам по собі є несумісним з особливим характером, вимогами та специфікою системи інспекції праці</u>, тому що цей закон зосереджений на регулюванні відносин між деякими державними органами нагляду і контролю та суб'єктами господарювання (об'єктами контролю) у процесі здійснення заходів державного нагляду (контролю), тоді як: а. <u>об'єкт інспекції праці є набагато ширшим</u>, тому що включає, крім «суб'єктів господарювання»: представницькі організації; працівників та їхні представницькі організації; «суб'єктів», які не зареєстровані як «суб'єкти господарювання», але «проваджують господарську діяльність» у неформальній економіці (та їхніх відповідних працівників); роботодавців, які не є «суб'єктами господарювання» (це, наприклад, органи державного управління, неурядові організації, громадські об'єднання, некомерційні організації), а також їхні представницькі організації, їхніх працівників та представницькі організації їхніх працівників; інші державні та приватні організації, які відносяться до сфери компетенції інспекції праці (як, наприклад, надавачі послуги БЗР та їхні відповідні організації, навчальні та дослідні установи й їхні представницькі організації, академічні установи), незалежно від того, чи є вони «суб'єктами господарювання» або ні; б. <u>функції системи інспекції праці далеко не вичерпуються наглядом і контролем за додержанням</u> законодавства про працю, а передбачають також, серед іншого, надання роботодавцям, працівникам і їхнім представницьким організаціям технічної інформації та рекомендацій щодо найбільш ефективних способів додержання цього законодавства (зокрема шляхом проведення інформаційних заходів та інформаційно-роз'яснювальних кампаній) і	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	заохочення вдосконалення законодавства про працю шляхом повідомлення компетентного органу про недоліки або зловживання, конкретно не охоплені чинними правовими нормами, та подання пропозицій щодо вдосконалення вищезгаданого законодавства. 2. <u>Закон № 877 містить кілька положень, які суперечать Конвенціям МОП №№ 81 і 129 (які ратифіковані Україною і тому, відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, «(...) є частиною національного законодавства України», як зауважив Комітет експертів МОП із застосування конвенцій та рекомендацій (КЕЗКР). Зокрема, <u>КЕЗКР із занепокоєнням зазначив у цьому відношенні: «Закон № 877 від 1 січня 2017 року «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (дія якого поширюється на ряд інспекційних органів, зокрема на служби інспекції праці) та постанова КМУ від 26 квітня 2017 року № 295, якою затверджено порядок здійснення державного контролю і державного нагляду за дотриманням законодавства про працю (щодо застосування статті 259 Кодексу законів про працю та статті 34 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні»), передбачають декілька обмежень повноважень інспекторів праці, зокрема щодо проведення інспекторами праці інспекційних відвідувань за власною ініціативою без попереднього повідомлення (п. 5 постанови № 295 та ч. 4 ст. 5 Закону № 877), періодичності проведення інспекційних відвідувань (ч. 1 ст. 5 Закону № 877) та дискреційних повноважень інспекторів праці на ініціювання негайного судового розгляду без попереднього попередження (пп. 27 і 28 постанови № 295)»³⁵. У цьому контексті, щоб забезпечити незастосування таких обмежень, Комітет настійно закликав Уряд ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства статтям 12(1)(а) і (b), 16 і 17 Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(а) і (b), 21 і 22 Конвенції МОП № 129, а також унеможливити встановлення подальших обмежень³⁶. Комітет, крім того, нагадав Урядові, що «він може, як і раніше, користуватися технічною підтримкою МОП для цих цілей»³⁷. Пізніше, у 2019 році, Комітет нагадав, що «Закон № 877 2007 року «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (Закон № 877) і постанова КМУ № 295 2017 року, якою затверджено порядок здійснення державного контролю і державного нагляду за</u></u>	

³⁵ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2017 році, опубліковане 107-ю сесією МКП \(2018\)](#) щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною.

³⁶ Там само.

³⁷ Там само.

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	<u>додержанням законодавства про працю (постанова № 295), передбачають кілька обмежень повноважень інспекторів праці. Це, зокрема, обмеження щодо: (i) проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення (п. 5 постанови № 296 і ч. 4 ст. 5 Закону № 877; (ii) періодичності проведення інспекційних відвідувань (ч. 1 ст. 5 Закону № 877); (iii) (пп. 27 і 28 постанови № 295). Комітет також із глибоким занепокоєнням зазначив, що прийняття постанови КМУ від 21 серпня 2019 року № 823, якою затверджено порядок здійснення державного нагляду та державного контролю за додержанням законодавства про працю, «також передбачає аналогічні обмеження повноважень інспекторів праці щодо проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення (п. 8), максимальної тривалості інспекційного відвідування (п. 10) та можливості притягнення інспектором до відповідальності і накладення на порушника санкцій у разі, якщо порушник у визначений термін ужив коригувальних заходів (пп. 27 і 28)», і настійно закликав Уряд «ужити необхідних заходів і здійснити належні реформи з метою забезпечити відповідність служб інспекції праці та національного законодавства Конвенціям МОП №№ 81 і 129, зокрема статтям 12(1)(a) і (b), 16 і 17 Конвенції МОП № 81 та статтям 16(1)(a) і (b), 21 і 22 Конвенції МОП № 129, а також унеможливити встановлення подальших обмежень»³⁸.</u> 3. Вищевикладена оцінка узгоджується з оцінкою, наданою Урядом України в розділі «Проблеми, що потребують розв'язання» Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України (КМУ) від 12 грудня 2018 року № 989-р, <u>де Уряд України зазначив, що «нормами Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» обмежуються повноваження інспекторів Держпраці, визначені конвенціями №№ 81 і 129, що призводить до стримування реалізації деяких принципів, визначених ними, та до зниження ефективності інспекційної діяльності щодо забезпечення застосування правових норм».</u> 4. Вищевикладена оцінка <u>відповідає також висновкам і технічним рекомендаціям, наведеним у низці аналітичних матеріалів і досліджень, виконаних Проєктом ЄС-МОП «Зміцнення адміністрації праці з метою покращення умов праці та подолання незадекларованої праці»,</u> стосовно нормативно-правової бази інспекції праці в Україні, як,	

³⁸ Див. [Зауваження \(КЕЗКР\) – прийняте у 2019 році, опубліковане 109-ю сесією МКП \(2021\)](#) щодо застосування Конвенцій №№ 81 і 129 Україною).

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	наприклад: «Нормативно-правова база України з інспекції праці», «Біла книга «Директиви ЄС та реформування законодавства України з БГП і трудових відносин» (частина III «Система інспекції праці»), «Стислі нотатки з основних аспектів узгодженості між українським національним законодавством і вибраними директивами ЄС» (п. 3 Глави I «Загальні зауваження») та «Національний профіль з безпеки та гігієни праці. Україна – 2018» (розділи 3.2.1, 12.3 і 13.3). <u>Ці положення слід видалити також тому, що вони посилаються на положення Закону України № 877 «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», які суперечать положенням Конвенцій МОП №№ 81 і 129, з причин, які пояснюються нижче:</u> 5. Нижчезазначені статті Закону № 877 суперечать статті 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(а) Конвенції МОП № 129, установлюють обмеження на проведення інспекторами праці перевірок за власною ініціативою без попереднього повідомлення і не враховують ситуації, де інспекційне відвідування проводиться без попереднього повідомлення (що передбачено статтями 12(1)(а) Конвенції МОП № 81 і 16(1)(а) Конвенції МОП № 129) через те, що інспектори праці вважають, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню ними своїх обов'язків, або через те, що інспекційне відвідування проводиться за ініціативою інспектора праці відразу після отримання скарги чи інформації та (або) на підставі його власного спостереження, а часу на те, щоб заздалегідь зареєструвати відвідування і (або) отримати направлення на нього, немає або попереднє здійснення такої реєстрації та (або) видача такого направлення може завдати шкоди виконанню інспектором своїх обов'язків: • частина перша статті 7, яка передбачає, що «для здійснення планового або позапланового заходу орган державного нагляду (контролю) видає наказ (рішення, розпорядження), який має містити найменування суб'єкта господарювання, щодо якого буде здійснюватися захід, та предмет перевірки»; • абзац четвертий статті 10, згідно з яким суб'єкт господарювання має право «одержувати копію посвідчення (направлення) на проведення планового або позапланового заходу»; • абзац п'ятий статті 10, яким передбачено, що суб'єкт господарювання має право «не допускати посадових осіб (...) до здійснення державного нагляду (контролю), якщо:	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	i. така особа «не надала копії документів, передбачених цим Законом» (зокрема направлення чи наказ на здійснення інспекційного відвідування)» (абзац сьомий статті 10); ii. «суб'єкт господарювання не одержав повідомлення про здійснення планового заходу державного нагляду (контролю)» (абзац восьмий статті 10); iii. така посадова особа «не внесла запис про здійснення заходу державного нагляду (контролю) до журналу реєстрації заходів державного нагляду (контролю)» (абзац дев'ятий статті 10); iv. здійснюється «повторний позаплановий захід державного нагляду (контролю) за тим самим фактом (фактами), що був (були) підставою для проведеного позапланового заходу державного нагляду (контролю)» (абзац одинадцятий статті 10); v. «органом державного нагляду (контролю) не була затверджена та оприлюднена на власному офіційному веб-сайті уніфікована форма акта, в якій передбачається перелік питань залежно від ступеня ризику» (абзац дванадцятий статті 10); vi. посадові особи «не надали копію погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу на здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю)» (абзац тринадцятий статті 10); • абзац двадцять перший статті 10, який передбачає, що суб'єкт господарювання має право «вимагати припинення здійснення заходу державного нагляду (контролю), якщо (як передбачено абзацом двадцять четвертим статті 10) посадові особи під час здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) з'ясовують питання, інші «ніж ті, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення такого заходу». 6. <u>Нижчезазначені статті Закону № 877, які згадуються у даному проєкті Закону, суперечать статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, згідно з якими «інспекції на підприємствах проводяться так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм». Вони не враховують, що тривалість, періодичність і обсяг інспекційних відвідувань або невідвідування залежать від низки параметрів, зокрема, і не тільки, від: кількості та складності правових норм, застосування яких слід контролювати та забезпечувати; кількості та географічної розкиданості відповідних працівників, підприємств, фізичних, біологічних або хімічних</u>	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	факторів, робочого обладнання та інструментів; компоновки підприємств; кількості, характеру, складності та географічної розкиданості професійних ризиків, на які працівники наражаються або могли б наражатися (як-от шум, механічна вібрація, хімічні або біологічні фактори, іонізуюче або неіонізуюче випромінювання, вибухонебезпечні середовища, магнітні поля, розлади опорно-рухового апарату тощо); кількості та складності неочікуваних ситуацій, виявлених під час даного інспекційного відвідування чи невиїзного інспектування (наприклад, порушень інших правових норм, непередбачуваних професійних ризиків тощо); готовності роботодавця, працівників або інших об'єктів інспектування до співпраці тощо. Отже, рішення щодо тривалості, періодичності і обсягу інспекційних відвідувань, незалежно від того, чи були вони попередньо зареєстровані або ні, мають приймати самі інспектори праці, які повинні мати право розширювати підстави, встановлювати тривалість і періодичність інспекційних відвідувань так, щоб здійснювати контроль за дотриманням інших законоположень і забезпечувати їх дотримання, виходячи з ситуації, яку вони побачили під час інспекційного відвідування, а також здійснювати інспекційні відвідування так часто і так ретельно, як це необхідно для забезпечення ефективного застосування відповідних правових норм. До таких статей Закону № 877, що суперечать статті 16 Конвенції МОП № 81 і статті 21 Конвенції МОП № 129, відносяться: • абзац п'ятий статті 10, яким передбачено, що суб'єкт господарювання має право «не допускати посадових осіб (...) до здійснення державного нагляду (контролю), якщо: i. «державний нагляд (контроль) здійснюється з порушенням передбачених законом вимог щодо періодичності проведення таких заходів» (абзац шостий статті 10); ii. «тривалість планового заходу державного нагляду (контролю) або сумарна тривалість таких заходів протягом року перевищує граничну тривалість, встановлену частиною п'ятою статті 5 цього Закону, або тривалість позапланового заходу державного нагляду (контролю) перевищує граничну тривалість, встановлену частиною четвертою статті 6 цього Закону» (абзац десятий статті 10); iii. «орган державного нагляду (контролю) здійснює повторний позаплановий захід державного нагляду (контролю) за тим самим фактом (фактами), що був (були) підставою для проведеного позапланового заходу державного нагляду (контролю)» (абзац одинадцятий статті 10); • абзац двадцять перший статті 10, згідно з яким суб'єкт господарювання має право «вимагати припинення здійснення заходу державного нагляду (контролю) у разі:	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	i. «перевищення посадовою особою органу державного нагляду (контролю) визначеного цим Законом максимального строку здійснення такого заходу» (абзац двадцять другий статті 10); ii. «з'ясування посадовими особами під час здійснення позапланового заходу державного нагляду (контролю) питань, інших ніж ті, необхідність перевірки яких стала підставою для здійснення такого заходу» (абзац двадцять четвертий статті 10). 7. <u>Нижчезазначені статті Закону № 877 суперечать статті 12(2) Конвенції МОП № 81 і статті 16(3) Конвенції МОП № 129</u>, згідно з якими «у разі інспекційного відвідування інспектори повідомляють про свою присутність роботодавцю або його представнику, якщо тільки вони не вважатимуть, що таке повідомлення може завдати шкоди виконанню їхніх обов'язків», оскільки саме інспектори праці повинні вирішувати, кого їм слід залучати до інспекційних відвідувань і коли саме. Це: • абзац чотирнадцятий статті 10, яким передбачено, що суб'єкт господарювання має право «бути присутнім під час здійснення заходів державного нагляду (контролю), залучати під час здійснення таких заходів третіх осіб»; • абзац двадцятий статті 10, згідно з яким суб'єкт господарювання має право «вимагати від посадових осіб органів державного нагляду (контролю) внесення (...) записів» до журналу «реєстрації заходів державного нагляду (контролю) про здійснення таких заходів до початку їх проведення»; • частина перша статті 14, згідно з якою «відбір зразків продукції здійснюється посадовою особою органу державного нагляду (контролю) <u>у присутності</u> керівника суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу або уповноваженої ним особи (фізичної особи - підприємця або уповноваженої ним особи)»; • абзац другий частини другої статті 14, яким передбачено, що «суб'єкт господарювання має право бути присутнім при всіх діях посадової особи органу державного нагляду (контролю) під час відбору зразків продукції і заявляти клопотання з приводу цих дій, про що вноситься запис до акта відбору зразків продукції»; • частина друга статті 20, згідно з якою «суб'єкти господарювання можуть залучати третіх осіб з метою захисту своїх прав та законних інтересів у ході здійснення заходів державного нагляду (контролю)», які «мають право» «бути присутніми під час здійснення заходів державного нагляду (контролю)» та «знайомитися з документами та матеріалами, що стосуються здійснення державного нагляду (контролю)».	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	8. <u>Нижченаведені статті Закону № 877, згадані у вищезазначеному положенні даного проєкту, суперечать статті 12(1)(c)(iv) Конвенції МОП № 81 і статті 16(1)(c)(iii) Конвенції МОП № 129</u>, якими передбачено, що «інспектори праці (...) мають право (...) вилучати або брати з собою для аналізу зразки матеріалів і речовин, які використовуються або оброблюються, за умови повідомлення роботодавцю або його представнику про те, що матеріали або речовини були вилучені або взяті з цією метою»: частина перша статті 13, частина перша статті 14, частина друга статті 14 і абзац другий частини другої статті 14. По суті, згідно зі статтею 12(1)(c)(iv) Конвенції МОП № 81 і статтею 16(1)(c)(iii) Конвенції МОП № 129, вилучення або взяття зразків інспекторами праці обумовлено тільки повідомленням роботодавцю або його представнику і, отже, не повинно обумовлюватися ані «письмовим вмотивованим рішенням керівника органу державного нагляду (контролю) (голови державного колегіального органу) або його заступника» (як передбачено частиною другою статті 13 Закону № 877), ані попереднім пред'явленням «рішення про відбір зразків продукції» та роз'ясненням «суб'єкту господарювання порядок відбору зразків продукції» (як передбачено частиною другою статті 14 Закону № 877), ані обов'язковою присутністю «керівника суб'єкта господарювання - юридичної особи, її відокремленого підрозділу або уповноваженої ним особи (фізичної особи - підприємця або уповноваженої ним особи)» (як передбачено частиною першою статті 14 Закону № 877), ані правом суб'єкта господарювання «бути присутнім при всіх діях посадової особи органу державного нагляду (контролю) під час відбору зразків продукції і заявляти клопотання з приводу цих дій» (як передбачено абзацом другим частини другої статті 14 Закону № 877). 9. <u>Частина перша статті 19 Закону № 877 стосовно «консультативної підтримки суб'єктів господарювання», згадана у вищезазначеному положенні даного проєкту Закону, суперечить статті 3(1)(b) Конвенції МОП № 81 і статті 6(1)(b) Конвенції МОП № 129</u>, головним чином тому, що така основна функція інспекції праці, як «забезпечення роботодавців і працівників технічною інформацією та консультацією щодо найбільш ефективних засобів дотримання правових норм», передбачена у вищезгаданих положеннях Конвенцій МОП №№ 81 і 129: орієнтована не на суб'єктів господарювання в цілому, а тільки на тих, що відносяться до сфери компетенції інспекції праці (тобто на працівників, роботодавців та їхніх представників);	

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
	• стосується інформації не щодо «вимог до провадження відповідної господарської діяльності», а лише щодо вимог, додержання яких можуть забезпечувати інспектори праці (а саме законодавства про працю); • не обмежується наданням «письмової» інформації, а може передбачати надання технічної інформації, рекомендацій та порад в усній формі, наприклад, у ході інспекційних відвідувань; • не передбачає якогось конкретного строку (зокрема, «п'ятнадцяти календарних днів») надання затребуваної інформації, який може бути недостатнім залежно від обсягу, типу і складності потрібної інформації та можливої потреби в додатковій документації або навіть у здійсненні одного чи кількох інспекційних відвідувань, особливо якщо (як у цьому випадку) надана інформація може звільнити її одержувача від відповідальності за умови, якщо він діє відповідно до наданої технічної інформації та консультації. Альтернативним рішенням (хоча й не настільки настійно рекомендованим, як технічна рекомендація, вже надана вище, а саме виключення системи інспекції праці взагалі, причому з самого початку, зі сфери дії Закону України № 877) – особливо враховуючи аргументи, вже викладені вище у п. 1), є викладення запропонованих двох положень у кращій редакції, а саме: «доповнити частиною одинадцятую такого змісту:» «Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, зобов'язаний з урахуванням особливостей, визначених Кодексом законів про працю України та міжнародними договорами, забезпечити дотримання вимог статті 1, статті 3, частин першої, четвертої, шостої - восьмої, абзацу другого частини десятої, частин тринадцятої - чотирнадцятої статті 4, статті 4¹, частин першої, шостої та десятої статті 7, статті 9, абзаців першого, другого, п'ятнадцятого —восьмого, десятого— дев'ятнадцятого, двадцять третього, першого—двадцять четвертого частини першої статті 10, частин другої та третьої статті 13, частин третьої-шостої статті 14, статей 1315-18, частини першої статті 19, і статті 21 цього Закону.»	
3. Частину першу статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 40–41, ст.		

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
379 із наступними змінами) після пункту 30 доповнити пунктом такого змісту:		
31)		
Залучення до проведення інспекційних відвідувань працівників поліції здійснюється за вмотивованим повідомленням центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, його територіальних органів, яке надсилається керівнику територіального органу поліції за місцем проведення інспекційного відвідування. Відмова у залученні поліції до проведення інспекційних відвідувань допускається лише з підстав недостатнього обґрунтування обставин, що зумовили необхідність залучення працівників поліції, залучення особового складу до припинення групового порушення публічної (громадської) безпеки і порядку чи масових заходів, а також для подолання наслідків аварій чи інших надзвичайних ситуацій.».	Залучення до проведення інспекційних відвідувань працівників поліції здійснюється за вмотивованим повідомленням центрального органу виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері державного нагляду (контролю) за додержанням законодавства про працю, його територіальних органів, яке надсилається керівнику територіального органу поліції за місцем проведення інспекційного відвідування або, у випадку непередбаченої, неочікуваної чи термінової потреби, телефоном, електронною поштою або текстовим повідомленням. Це звернення може направлятися відповідним інспектором праці будь-якому співробітнику поліції, що не усуває необхідність подальшого офіційного обґрунтування звернення після надання допомоги або завершення інспекційного відвідування. Відмова у залученні поліції до проведення інспекційних відвідувань допускається лише з підстав недостатнього обґрунтування обставин, що зумовили необхідність залучення працівників поліції, залучення особового складу до припинення групового порушення публічної (громадської) безпеки і порядку чи масових заходів, а також для подолання наслідків аварій чи інших надзвичайних ситуацій.».	Слід змінити, як рекомендовано, щоб забезпечити можливість термінового звернення по таку допомогу та її отримання в неочікуваних випадках, під час інспекційних відвідувань, тому що зазвичай інспектори праці не можуть передбачити до проведення інспекційного відвідування, чи знадобиться їм така допомога під час відвідування. Для того, щоб бути ефективною, процедура звернення по допомогу та її отримання повинна відповідати подіям, що фактично відбуваються на місці, та передбачати можливість звернення по допомогу (телефоном, електронною поштою, текстовим повідомленням тощо) і отримання допомоги під час проведення інспекційного відвідування (а не тільки до його початку), без обмеження подальших формальностей, яких мають бути виконані після інспекційного відвідування, для кращого обґрунтування звернення. В іншому разі інспектори праці не зможуть отримати допомогу в разі неочікуваної, непередбаченої або термінової потреби, тому що вони не зверталися по допомогу (і не обґрунтовували звернення) до початку інспекційного відвідування. Запровадження такої процедури звернення до правоохоронних органів для одержання їх підтримки повинно враховувати вищезазначені аспекти та забезпечувати

Формулювання положень проєкту Закону	Рекомендоване формулювання	Обґрунтування
		достатню гнучкість для того, щоб можна було звертатися по допомогу і отримувати її у непередбачених, неочікуваних і термінових випадках. В іншому разі вона практично не працюватиме, або інспектори праці завжди звертатимуться по допомогу, навіть якщо в них не буде підстав вважати, що вони її потребують, тому що вони знають, що якщо вони не попросять допомоги завчасно, вони не зможуть отримати її під час інспекційного відвідування в разі потреби.
4.		
II.		
1.		
2.		
.....		
.....		

Література

- CMU (2018). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine (CMU) No. 989-p, of 12 December 2018, concerning the adoption of the “*Concept of the labour protection management system reform in Ukraine*”.
- EU, & Ukraine. (2014). *Association Agreement between the European Union and its Member States and Ukraine. Official Journal of the European Union, L-161(2014-02-29), 1-2137*. Available at: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22014A0529(01)&from=EN)
- European Council. (1989). *Directive No. 89/391/EEC, of 12 June 1989, concerning the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:01989L0391-20081211&from=EN>
- European Parliament. (2014). *Resolution No. 2013/2112(INI), of 14 January 2014, on effective labour inspections as a strategy to improve working conditions in Europe*. Available at: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P7-TA-2014-0012>
- ILO. (2021). *Draft Law “On Occupational Safety and Health of Workers”, of the Ministry of Development of Economy, Trade and Agriculture - Summary of the 3rd set of recommendations on its better alignment with International and European Labour Standards and best practices*. EU-ILO Project “Towards safe, healthy and declared work in Ukraine”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/WCMS_774341/lang--en/index.htm
- ILO. (2020). *Labour Inspection. On-line training series on International and EU Labour Standards - Background paper*. EU-ILO Project “Towards safe, healthy and declared work in Ukraine”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/declared-work-ukraine/WCMS_751583/lang--en/index.htm
- ILO. (2019a). *Observation (CEACR) - adopted 2019, published 109th ILC session (2021), concerning application of Conventions 81 and 129 in Ukraine*. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:4024791:NO
- ILO. (2019b). *Roadmap for alignment of the Ukrainian legislation on working conditions with the EU legal framework*. EU-ILO Project “Enhancing the Labour Administration Capacity to Improve Working Conditions and Tackle Undeclared Work”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/enhancing-labadmin-ukraine/publications/WCMS_689391/lang--en/index.htm
- ILO. (2019c). *White Paper on EU Directives and Reform of OSH and Labour Relations’ Legislation*. EU-ILO Project “Enhancing the Labour Administration Capacity to Improve Working Conditions and Tackle Undeclared Work”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/enhancing-labadmin-ukraine/publications/WCMS_689355/lang--en/index.htm
- ILO. (2018a). *Brief notes on the main aspects of the alignment between Ukrainian national legislation and selected EU directives*. EU-ILO Project “Enhancing the Labour Administration

- Capacity to Improve Working Conditions and Tackle Undeclared Work”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/enhancing-labadmin-ukraine/events/WCMS_633189/lang--en/index.htm
- ILO. (2018b). *National Occupational Safety and Health Profile of Ukraine*. EU-ILO Project “Enhancing the Labour Administration Capacity to Improve Working Conditions and Tackle Undeclared Work”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/projects/enhancing-labadmin-ukraine/events/WCMS_627038/lang--en/index.htm
- ILO. (2018c). *Ukrainian Labour Inspection Legal Framework - Analysis and Recommendations*. EU-ILO Project “Enhancing the Labour Administration Capacity to Improve Working Conditions and Tackle Undeclared Work”. Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/projectdocumentation/wcms_632756.pdf
- ILO. (2017a). *Observation (CEACR) - adopted 2017, published 107th ILC session (2018), on the conclusions of the CAS on the application of Conventions Nos 81 and 129 by Ukraine*. Available at: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=1000:13100:0::NO:13100:P13100_COMMENT_ID:3499370:NO
- ILO. (2017b). *Guidelines and Recommendations to the Concept on the Reform of the National System for Occupational Risk Prevention and Promotion of OSH*. EU-ILO Project “Enhancing the Labour Administration Capacity to Improve Working Conditions and Tackle Undeclared Work”. Available at: https://www.ilo.org/budapest/WCMS_618934/lang--en/index.htm
- ILO. (2013a). *Labour inspection and employment relationship*. International Labour Office (LAB/ADMIN). Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/publication/wcms_217603.pdf
- ILO. (2013b). *Labour inspection and undeclared work in the EU*. International Labour Office (LAB/ADMIN). Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/publication/wcms_220021.pdf
- ILO. (2011). *Labour administration and labour inspection, Report V to the 100th Session of the International Labour Conference*. International Labour Office. Available at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@relconf/documents/meetingdocument/wcms_153918.pdf
- ILO. (2010a). *Labour Inspection: what it is and what it does? - A guide for employers*. International Labour Office (LAB/ADMIN). Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/instructionalmaterial/wcms_141400.pdf
- ILO. (2010b). *Labour Inspection: what it is and what it does? - A guide for workers*. International Labour Office (LAB/ADMIN). Available at: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/instructionalmaterial/wcms_141403.pdf
- ILO. (2006a). *Promotional Framework for Occupational Safety and Health Convention, 2006 (No. 187)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312332:NO
- ILO. (2006b). *Strategies and practice for labour inspection* (Issue November). International Labour Office. Available at:

<http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/gb/docs/gb297/pdf/esp-3.pdf>

- ILO. (2006c). *Labour Inspection*. Report III (Part 1B) - Third item on the agenda of the 95th Session of the International Labour Conference. International Labour Office. Available at: <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc95/pdf/rep-iii-1b.pdf>
- ILO. (2005). *C 81 Labour Inspection Convention and C 129 Labour Inspection (Agriculture) Convention* (International Labour Organization (ed.)). International Labour Office. Available at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_108570.pdf
- ILO. (2003). *Fundamental rights at work and international labour standards*. International Labour Office. Available at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_norm/@normes/documents/publication/wcms_087424.pdf
- ILO. (1981). *Occupational Safety and Health Convention, 1981 (No. 155)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C155
- ILO. (1969a). *Labour Inspection (Agriculture) Convention, 1969 (No. 129)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100::NO:12100:P12100_ILO_CODE:C129:NO
- ILO. (1969b). *Labour Inspection (Agriculture) Recommendation, 1969 (No. 133)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R133
- ILO. (1947a). *Labour Inspection Convention, 1947 (No. 81)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C081
- ILO. (1947b). *Labour Inspection Recommendation, 1947 (No. 81)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100::NO:12100:P12100_ILO_CODE:R081:NO
- ILO. (1923). *Labour Inspection Recommendation, 1923 (No. 20)*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at: https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:R020
- Levine, D. I., Toffel, M. W., & Johnson, M. S. (2012). Randomized Government Safety Inspections Reduce Worker Injuries with No Detectable Job Loss. *Science*, 336(May), 907–911. Available at: <http://science.sciencemag.org/content/336/6083/907.full.pdf+html>
- Niskanen, T., Louhelainen, K., & Hirvonen, M. L. (2014). An evaluation of the effects of the occupational safety and health inspectors' supervision in workplaces. *Accident Analysis and Prevention*, 68, 139–155. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.aap.2013.11.013>
- Richthofen, W. Von. (2002). *Labour Inspection: a guide to the profession*. International Labour Office. Available at:

http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@protrav/@safework/documents/publication/wcms_108665.pdf

Rodríguez, Arsenio Fernández. (2020c). *A Study on Labour Inspectors' Careers*. Geneva, Switzerland: International Labour Office. Available at:

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/publication/wcms_739165.pdf.

Santos, A.J.R., Santos, S.P., Amado, C.A.F. et al. (2020). *Labor inspectorates' efficiency and effectiveness assessment as a learning path to improve work-related accident prevention*.

Ann Oper Res 288, 609–651. Available at: <https://doi.org/10.1007/s10479-019-03287-y>

Suard, L. M. (2016). Prevention as an instrument for proper and safe work. *International Congress on Safety and Labour Market*. Available at:

<http://www.icslm.com/geral.php?id=7&lang=PT>

Takala, J. (2005). *Introductory Report: Decent Work – Safe Work*. International Labour Office.

Available at: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/genericdocument/wcms_312093.pdf

Tösine, H., & Wedege, N.-P. (2013). *Measuring Performance of the Occupational Safety and Health Function - A Handbook for Labour Inspectorates*. International Association of Labour Inspection (IALI). Available at:

<https://www.iali-aiit.org/resources/2013-316927-IALI-A-Handbook-for-Labour-Inspectorates-Measuring-Performance-of-the-Occupational-Safety-and-Health-Function.pdf>